

V ČÍSLE: ● Bratislavské hudobné slávnosti v recenziách ● Premiéra Bohémy v SND ● Banskobystrické operné dni ● Pavol Tužinský o svojej dirigentskej profesii ● Banská Bystrica centrum hudobnej pedagogiky ● Recenzie CD ● Informácie

Hudobný život '94

ROČNÍK XXVI.

4 Sk

9. 11. 1994

21

INOVÁCIA

Dozneli posledné tóny jubilejného tridsiateho ročníka medzinárodného hudobného festivalu Bratislavské hudobné slávnosti. Je len logické, že nasledujú úvahy o tom, aký festival bol, akým azda mal byť. Média majúce možnosť rýchlejšieho zaujímajúcего stanoviska, už čo-to naznačili. Je potešiteľné, že väčšina ohlasov bola vecná, konštruktívna. Nechýbali ani nadšené ohlasy, ba konštatovanie, že to bol zatiaľ najlepší festival v jeho doterajšej tridsaťročnej histórii. Je to konštatovanie povzbudivé, avšak i napriek tomu je lepšie zostať stáť na zemi pevnými nohami a s rovnako pevnými názormi a kritériami zostať vo vecnej rovine.

V tejto súvislosti chcem zdôrazniť, že ono pozitívne hodnotenie tohtoročných BHS nespočíva iba vo väčšine kvalitných koncertných produkcií, ale najmä v tom, že festival sa pod novým vedením vrátil ku klasickej podobe festivalu bez pridavných barličiek a výstuží v podobe cudzieho peria, ktorým sme robili úspešný servis niekomu inému, len nie sebe. Ide konkrétne o diskutované satelitné akcie festivalu Interpódium a Medzinárodná tribúna mladých interpretov (MTMI). Čas a najmä zmena medzinárodnej klímy a medzinárodnej spolupráce v oblasti kultúry a umenia, si žiadajú nový prístup vyvírajúci z voľnejších medzinárodných trhových vzťahov, kedy rozhoduje ponuka a dopyt a nie centrálna riadená akcia. Interpódium a MTMI vznikli v určitých kultúrno-politických podmienkach, kedy iste splnili svoje poslanie, avšak čas ich užitočnosti sa naplnil. Napokon pri dnešnom akútном nedostatku finančných prostriedkov je treba sa zamyslieť nad našou „povinnosťou“ robiť servis bez odplaty a umeleckej návratnosti. V dnešnej obrovskej medzinárodnej konkurencii medzinárodných interpretačných súťaží, účasť na Interpódium či MTMI je príliš nezáväznou „visačkou kvality“. Okrem toho - aj ako náhrada - sa tu nájdu nové inovačné možnosti pre zvýšenie medzinárodnej príznačnosti nášho festivalu. Preto by aj náš festival nemohol mať ako súčasť zaujímavú atraktívnu interpretačnú súťaž, ešte radšej by som videl skladateľskú, pretože by náš festival nemohol mať akcent v kantátovo-oratoriálnej tvorbe (nie v tej, ktorá bola preferovaná pred nedávnom) keď máme taký skvelý zbor.

Návrat ku klasickej podobe festivalu ocenili aj poslucháči svojím záujmom. A preto volanie po vyprofilovaní koncepcie nášho festivalu je opodstatnené a reálne. Najmä v tom smere, aby uvádzanie domácej súčasnej ale aj historickej tvorby nebolo ponechané na náhody, improvizáciu, aby sa koncepcie preferovali jedine interpretačné špičky v súlade s festivalovou dramaturgiou, aby sa ostražito a výberovo narábalo s jubileami a pod.

Ak sme dnes svedkami priam explózie nášho koncertného umenia od USA po Japonsko (treba konštatovať, že je to zásluha jedine našej samostatnej štátnosti) tak je to dôkaz toho, že sme aj natoľko sebestační, aby sme v kooperácii so zahraničím mohli vyprofilovať Bratislavské hudobné slávnosti do takej podoby, aby sa pre okolitý svet stali zrovnateľnými a plne akceptovateľnými sviatkami hudby. Preto posledné slávnosti momentálne vnímam ako významný medzník v našom hudobnom živote, pravda za predpokladu, že nezaspíme na vavrínoch, ako sa to už neraz stalo, ale že budeme citlivo vnímať súčasnú dobu a tvorivo zhodnocovať všetky podnety, ktoré môžu byť užitočné. Tridsiatka BHS ukázala, že predpoklady k tomu sú...

MARIÁN JURÍK

Október je už tradične pre Bratislavu v znamení sviatkov hudby. Slávnostný rámec festivalu dekorujú mnohé hosťujúce telesá a sólisti. Na snímke M. Jurika je záber z vystúpenia Helsinského symfonického orchestra.

BRATISLAVSKÉ HUDOBNÉ SLÁVNOSTI 1994

Dozneli posledné tóny a 30. ročník nášho festivalu sa stal minulosťou. Čo pre nás, pre našu hudobnú sociétu tento koncertný maratón naservíroval? Ako zvyčajne - pestrú paletu zážitkov - takých i onakých, príjemné prekvapenia, ale aj sklamanie, nesporne však to množstvo umeleckých produkcií domácej i zahraničnej proveniencie zanechalo lichotivý pocit z „dobré odvedenej práce“. Tridsiaty ročník je teda za nami, ostáva nám spomínať naň - svoje pocity, postoje a postrehy hodnotiť a reflektovať...

GÁFFOROVEJ COMEBACK

Otvárací komorný koncert BHS mal inšpirujúci a zároveň ľudsky a umelecky sympatický rozmer. Usporiadatelia ho venovali veľkej dáme slovenského klavírneho umenia - Helene Gáfforovej. Vystúpila tu ako sólistka aj ako komorná partnerka. Zhodou okolností sa koncert konal práve v čase, kedy Helena Gáfforová oslavovala významné životné jubileum. Vo veku, kedy iní hrajú na nástroji už len privátne, Helena Gáfforová sa predstavila s mladistvou sviežosťou a technickou brilanciou príznačnou pre umelcov v ich najlepších rokoch.

Spoločne s flautistom Milošom Jurkovičom predniesli Sonátu pre flautu a klavír D dur op. 50, dielo, v ktorom sa typicky hummelovská textúra spája so štýlovými náznakmi prichádzajúceho romantizmu. Interpretácia niesla znaky porozumenia a partnerskej súhry. Miloš Jurkovič v Hummelovi vycítil parametre smerujúce k romantizmu a náležite ich štýlovo aj výrazovo odtienil.

Vrcholom programu bola Suita pre klavír op. 14 Bélu Bartóka. Helena Gáfforová vdychla autorovi, ktorého bola pred takmer šesťdesiatimi rokmi žiačkou, expresivitu, výrazovú nástojčivosť s technickou brilantnosťou.

V Sonáde pre violu a klavír F dur op. 11 Paula Hindemitha bol umelkyni partnerom Milan Telecký. V Hindemithovom diele dominovala jednoliata línia v melodike, frázovaní aj v rozvíjaní jednotlivých myšlienok a tém. Interpreti citlivo a plasticky pracovali so zvukovým rozmerom kompozície, takže Hindemith vyznel výrazovo umiernennejšie, ale zároveň veľmi účinne z hľadiska tektoniky celku.

MILOSLAV BLAHYNKA

Niekoľko variácií na tému: Lamenti e Trionfi

Motto: Franz Liszt - Tasso (lamento e trionfo)

Prvá časť: Lamento. Dňa 3. októbra si mohlo publikum v Koncertnom štúdiu SoR naozaj schuti zalamentovať. Dôvodov bolo viac. Menej vytrvalí návštevníci koncertu dostali riadnu tréningovú dávku. Povedal by som, že dirigent Róbert Stankovský, sólisti a hráči orchestru zafazili poslucháčov hneď dvoma kondičnými frekvenciami súčasne. Program večera by naozaj stačil pokryť večery dva. Čajkovskij: Francesca da Rimini, R. Strauss: Burleska pre klavír a orchester, Martinů: Fresky Pierra della Francesca, Čajkovskij: Korunovačná omša Moskva - a to všetko dohromady! Zvládnuť takýto prídel, to chce odvahu a skutočnú vytrvalosť. Všetko by bolo O.K., keby účinkujúci poskytlí zafatnému uchu, mozgu, chrbátu a sedaciemu aparátu aspoň balzam výkonnostnej kvality. Lenže nie každý z nich bol natoľko tolerantný. Napríklad klaviristka Ingeborg Baldaszti bola príkladom neschopnosti spolupracovať s ťažko skúšaným poslucháčom. Zdá sa mi, že ona doplatila práve na neadekvátne hodnotenie vlastnej kondície a vlastných dispozícií. Burleska pána Straussa chce zvuk, chce volumen, chce čosi ako akčné maximum. Šarmantná blondínka bojovala isto o každý hmat a tón, ale von sa nedralo nič. K nezdaru prispela aj povestná akustika KŠ, nebola však primárnou príčinou útlmu a následných lamentácií v poslucháčskom pléne. Mala možno troška smolu aj tom, že úvodné číslo programu (Francesca da Rimini) zaznelo troška nedeživo a fádne. Akoby chýbal čas na doštelovanie všetkých súčiastok zložitého mechanizmu Čajkovského partitúry. Iskierky nádeje a pozitívnych emócií vyskočili po prestávke z realizovaných Fresiek Bohuslava Martinů. Tam sa stratili drobné (zato však bolestivé) kazy a všetci zúčastnení išli hlavne po zvuku, po hustote, po sonoristike. Martinů, to je krehkosť a pevnosť diamantu. Róbertovi Stankovskému sa podarilo aspoň čiastočne motivovať hráčov aj poslucháčov a z Fresiek sa razom stalo najlepšie číslo programu. Len keby

(Pokračovanie na str. 6)

MEDZINÁRODNÉ SYMPÓZIUM O ZBOROVOM SPEVE

CANTUS CHORALIS SLOVACA

V dňoch 24.-26. novembra sa v kongresovom centre rektorátu Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici uskutoční medzinárodné sympóziu o zborovom speve - Cantus Choralis Slovaca - Banská Bystrica '94 za účasti popredných domácich a zahraničných odborníkov, dirigentov speváckych zborov, hudobných skladateľov i pedagogických pracovníkov, aby si v štyroch tematických okruhoch 1. Príprava učiteľa - dirigenta, 2. Európske trendy v zborovom speve, 3. Slovenská zborová tvorba a interpretácia, 4. Management v zborovom speve, a v generálnej diskusii na medzinárodnej úrovni ozrejmili niektoré otázky zborového spevu u nás i v zahraničí. Medzinárodné sympóziu organizuje Univerzita Mateja Bela a katedry Hv HEV pri UMB za spolupráce MK SR, SHF, Umeleckej agentúry Mana, mestského úradu, PKO, LHM a mnohých ďalších pod záštitou vedúceho kancelárie prezidenta SR prof. Dr. J. Findru, DrSc. Na podujatí bude ustanovená Únia slovenských speváckych zborov.

Cieľom sympózia je propagovať zborový spev na Slovensku, slovenskú zborovú tvorbu a interpretáciu skladieb našich hudobných skladateľov z aspektu umeleckého i pedagogického. Súčasťou sympózia budú komorné a vokálne koncerty, premiéra v Štátnej opere Banská Bystrica, výstava a predaj vokálnej a zborovej tvorby, zvukových nosičov a propagačného materiálu našich popredných zborových telies. Podľa záujmu uskutoční sa i návšteva hudobno-kultúrnych pamiatok regiónu Banská Bystrica. Záver sympózia vhodne doplní Stretnutie absolventov Hv pri príležitosti 40. výročia PF, 35. výročia katedry Hv a 25. výročia ASZ Mladost pri UMB.

V prípade záujmu o účasť na sympóziu CANTUS CHORALIS SLOVACA '94 i na Stretnutí absolventov Hv, prihláste sa obratom na katedru Hv, PF UMB, Zvolenská cesta 2, alebo katedre HEV FHPV UMB, Tajovského 40, 974 00 Banská Bystrica.

VÝRAZ VĎAKY ALEBO POCTA VÝROČIU?

Pred štyridsiatimi piatimi rokmi vznikla Slovenská filharmónia. K tomuto výročiu, ale zároveň aj ako výraz vďaka japonskej vláde (ktorá na začiatku tejto sezóny venovala našej prvej koncertnej ustanovizni nástroje a finančnú čiastku, ktorá umožnila vybudovať nahrávacie štúdio SF), konal sa dňa 21. októbra t. r. Slávnostný koncert orchestra SF s dirigentom Ondrejom Lenárdom a huslistkou Atsuko Temmou.

Na úvod zaznela Bellova Slávnostná predohra, ktorú filharmonici interpretovali v svižnom tempe, s romantickým lisztovsko-wagnerovským vzletom a pátosom.

Koncert pre husle a orchester e mol op. 64 od Mendelssohna-Bartholdyho interpretovala japonská huslistka na Stradivariho nástroji. Zvuk týchto krásnych huslí bol však to hlavné a takmer to jediné, čo si mohli poslucháči z hry mladej virtuózky odniesť. Nepresná intonácia, planá virtuosita, veľmi zvláštne frázovanie, len približné vyjadrenie Mendelssohnovho ranoromantického štýlu, to boli hlavné neduhy interpretačného prístupu japonskej umelkyne, ktorá má pred sebou veľa práce - a to tak v oblasti výrazu a obsahových kvalít ako aj v technických a intonačných parametroch. V programovom bulletine stojí decentná veta o tom, že Atsuko Temma vystupuje v Bratislave „na láskavý podnet Japonského veľvyslanectva v Prahe“. Škoda, keď nie je cit pre hudbu na veľvyslanectve ešte tak rozvinutý ako u japonskej

vlády, alebo išlo o mimohudobné záležitosti, ktoré viedli k „láskavému podnetu“.

Po prestávke hrala filharmónia jednu z najobľúbenejších a aj ňou najčastejšie interpretovaných symfonických skladieb - Dvořákovu Novosvetenskú. Posolstvo tohto diela znelo v trocha rudimentárnej podobe, viac lesku a kultúry v sláčikoch a viac presnosti v dychových nástrojoch by dielu nepochybne prospeli. Dirigent Ondrej Lenárd však symfónii vtisol črty dynamizmu a miestami aj dramatického sváru, takže nebol rozhodne dôvod nudiť sa.

Koncert, ktorý chcel zabíť dve muchy jednou ranou (výročie a poďakovanie Japonskému cisárstvu) vyznel tak, že každú z týchto much iba zmrzačil.

Na slávnostnom podujatí prijali účasť prezident SR, predseda vlády a členovia vlády SR a zástupcovia Japonského veľvyslanectva v Prahe (napriek neustále sa zintenzívňujúcim kontaktom nielen v oblasti hudby a kultúry sa ani jednému slovenskému ministrovi zahraničných vecí nepodarilo aktivizovať rokovania, ktoré by viedli aspoň k otvoreniu konzulátu v hlavnom meste našej republiky).

Oslava výročia a vyjadrenie vďaky predpokladajú jednu spoločnú vec: najvyššiu umeleckú kvalitu. Tá, žiaľ, na tomto koncerte bola zastúpená iba čiastočne.

MILOSLAV BLAHYNKA

10. november

SND Bratislava L. Minkus: Don Quijote (19.00)

NS Bratislava Lloyd-Webber-Rice: Jozef a jeho zázračný plášť (19.00)

SF Košice G. Gershwin, J. Haydn; B. Režucha, P. Breiner (19.00)

ŠKO Žilina, Fatra Hudba v našej rodine: Rodina Malachovských (19.00)

11. november

SND Bratislava R. Wagner: Tannhäuser (19.00)

NS Bratislava Lloyd-Webber-Rice: Jozef a jeho zázračný plášť (19.00)

SF Bratislava Koncert k 75. výročiu konzervatória: Brahms, Suchon, Čajkovskij, J. Haydn; Orchester konzervatória, P. Janušek, K. Kuruczová (19.30)

ŠD Košice Festival gréckokatolíckych speváckych zborov (19.00)

12. november

SND Bratislava G. Bizet: Carmen (19.00)

NS Bratislava Lloyd-Webber-Rice: Jozef a jeho zázračný plášť (19.00)

ŠD Košice Festival gréckokatolíckych speváckych zborov (19.00)

ŠO Banská Bystrica F. Lehár: Veselá vdova (19.00)

13. november

Dóm sv. Martina Bratislava J. Haydn: Omša na motívy Stvorenia; SO Konzervatória, J. Karaba, D. Bill, K. Kuruczová, R. Mikóci, M. Dytter (19.00)

NS Bratislava Lloyd-Webber-Rice: Jozef a jeho zázračný plášť (19.00)

ŠD Košice M. Kofínek: Ako išlo vajce na vandrovkú (14.30)

14. november

SND Bratislava G. Verdi: Rigoletto (19.00)

NS Bratislava Umriem pre krásu, muzikál podľa Prévosta (19.00)

ŠD Košice-Humenné J. Hatrík: Rozprávka o Markulke a vlčkovi Jablčkovci (18.00)

15. november

MS SF Bratislava J. Brahms; M. Jelinek, D. Rusó (19.30)

KS Konzervatória Bratislava Koncert sólistov, študenti konzervatória (19.00)

ŠD Košice, Smer Prokofiev: Peter a vlk,

Debussy: Skrinka hračiek (10.00)

ŠO Banská Bystrica G. Verdi: La Traviata (18.30)

16. november

SND Bratislava G. Verdi: La Traviata (19.00)

17. november

SND Bratislava G. Rossini: Barbier zo Sevilly (19.00)

SF Bratislava Händel, Rossini, Zeljenka, J. Haydn, Stravinskij; SKO, R. Šašina, cb.

ŠF Košice: Festival sakrálného umenia: M. Moyzes, Mendelsohn-Bartholdy; P. Vronský, T. Paladiová, D. Šlepkovská, S. Šomorjai, M. Gurbaľ, Collegium technicum (19.00)

ŠKO Žilina Meier, Dibák, Bella, Händel; O. Trhlik, A. Kallay, K. Roško, J. Pazdera, zb. Adoremus E. Safančíková, D. Šlepkovská, I. Pasek, J. Peter

18. november

SND Bratislava Schumann-Rimskij-Korsakov-Rachmaninov - 1. premiéra (19.00)

SF Bratislava Händel, Rossini, Zeljenka, J. Haydn, Stravinskij; SKO, R. Šašina, cb. (19.30)

NS Bratislava Russell: Pokrvní bratia (19.00)

KS Konzervatória Koncert sólistov, pedagógovia školy (19.00)

ŠD Košice Smer Ditters von Dittersdorf: Lekár a lekárnik (1 p.) (19.00)

19. november

SND Bratislava Schumann-Rimskij-Korsakov-Rachmaninov - 2. premiéra (19.00)

SF Bratislava Debussy, Fenelon, Boulez, Schönberg, Ensemble InterContemporain, M. Poussier, S. Charrier, A. Damiens, P.-L. Aimard, M. de Disč, J.-G. Queyras (19.30)

NS Bratislava Russell: Pokrvní bratia (19.00)

20. november

NS Bratislava Russell: Pokrvní bratia (19.00)

ŠD Košice S. Prokofiev: Popoluška (14.30)

ŠD Košice Smer Ditters von Dittersdorf: Lekár a lekárnik (2 p.) (19.00)

21. november

SND Bratislava Schumann-Rimskij-Korsakov-Rachmaninov (19.00)

22. november

SND Bratislava G. Puccini: Bohéma (19.00)

23. november

SND Bratislava G. Verdi: La Traviata (19.00)

MS SF Bratislava Vivaldi, Purcell, Loche; Musica aeterna, J. Holloway (19.30)

NS Bratislava Lloyd-Webber-Rice: Jozef a jeho zázračný plášť (19.00)

KONKURZ

Riaditeľ ŠO v Banskej Bystrici vypisuje konkurz na obsadenie voľných miest:

- sólistov v hlasových skupinách soprán, tenor, bas.

- Členov orchestra:

koncertný majster husle,

koncertný majster violončelo,

tutti hráč na husle

tutti hráč na violu

hráč na hobo

hráč na lesný roh

hráč na harfu

Členov operného zboru vo všetkých hlasových skupinách korepetítorov.

Pisomné prihlášky na konkurz s uvedením vzdelania a odbornej praxe zasielajte do troch týždňov od uverejnenia na adresu Štátna opera, Národná 11, 974 73 Banská Bystrica.

KONKURZ

Slovenská filharmónia v Bratislave prijme na propagačné oddelenie pracovníka pre styk s verejnosťou.

Kv. požiadavky: VŠ, organizačné schopnosti, komunikatívnosť, základné znalosti z oblasti hudby, 1 cudzí jazyk.

Prihlášky so životopisom prijíma a informácie poskytuje personálne odd. SF, Medená 3, 816 01 Bratislava, tel. 33 33 51.

Hudobný život

Dvojtýždenník pravidelne informuje o hudobnom dianí na Slovensku a v zahraničí

Na stránkach Hudobného života nájdete:

● recenzie, správy, glosy, poznámky o koncertoch, operných a operetných predstaveniach a ostatných hudobných podujatiach ● recenzie gramofónových platní a hudobných publikácií a rozhovory so skladateľmi, interpretmi a ďalšími významnými predstaviteľmi našej hudobnej kultúry ● články venované popredným zahraničným osobnostiam z oblasti hudby ● reportáže zo zahraničia ● informácie

cie a recenzie o významných hudobných festivaloch a prehliadkach.

HUDOBNÝ ŽIVOT si možno objednať priamo u poštového doručovateľa alebo vo Vydavateľstve OBZOR, odbytové oddelenie časopisov, Špitálska ul. 35, 815 85 Bratislava, alebo priamo v redakcii Hudobný život, Špitálska ul. 35, 815 85 Bratislava. Cena jedného výtlačku Kčs 3,50, ročné predplatné Kčs 84,-.

Vážení čitatelia a spolupracovníci,

iste ste svedkami súčasného pohybu v oblasti vydávania kníh a časopisov, ako aj rôznych ekonomických tlakov a koncepcií na ich vydávanie. Jedným zo základných nedostatkov kultúrnych časopisov je ich distribúcia cestou PNS a ich novinových stánkov. Preto Vám, vážení čitatelia, odporúčame zabezpečiť si formou trvalého abonementného odberu pravidelné dodávanie časopisu domov alebo na Vaše pracoviská. Takto dostanete náš časopis pravidelne a včas a svojím pravidelným odberom prispějete aj k stabilite pri jeho rozširovaní.

Staňte sa pravidelným predplatiteľom HUDOBNÉHO ŽIVOTA. Stačí vyplniť objednávku a zaslať ju na uvedenú adresu.

Redakcia

Evidenčné číslo predplatiteľa
platiteľa sústredeného inkasa

Objednávka tlače v predplatnom

Časopis	Výtl.	Dátum	Kat. číslo
HUDOBNÝ ŽIVOT			4 2 1 5 6

Meno a priezvisko .....

ulica .....

číslo ..... posch. .... číslo bytu .....

PSČ

..... pošta

Dátum ..... podpis .....

REDAKCIA
HUDOBNÝ
ŽIVOT

Špitálska ul. 35
815 85 Bratislava

Stanislav Zamborský spolupracoval v Suchoňových Kontempláciách

Snímka M. Jurík

Pódium pre domácu tvorbu

4. októbra popoludní patrila Zrkadlová sieň Primaciálneho paláca hudbe slovenskej, keďže koncert, ktorý tu odznel bol zostavený výlučne z diel slovenských skladateľov: E. Suchoňa, I. Hrušovského, L. Rajtera a A. Moyzesa. Oproti pôvodne ohlásenému programu v centrálnom bulletinu došlo v dramaturgii koncertu k dvom zmenám. Miesto Tatranských potokov J. Cikkeru a Klavirnej suity R. Bergera boli na koncert zaradené kompozície I. Hrušovského a L. Rajtera. Táto (predpokladám nútená) zmena tak trochu narušila dramaturgickú koncepciu celého koncertu, pretože kompozícia E. Suchoňa sa tak dostala mimo rámca celkovej línie nielen dobou vzniku diela, ale aj svojou ideou. Táto pripomienka sa však netýka jeho interpretov - klaviristu Stanislava Zamborského a recitátora Vladimíra Durdíka. Oba protagonisti pristúpili k predloženiu Suchoňovho cyklu Kontemplácie s maximálnou zodpovednosťou, s cieľom podčiarknúť ideové poslanstvo diela ako apel na svedomie, s cieľom prinútiť poslucháča zamyslieť

sa nad tými problémami, ktoré i s odstupom času nestrácajú nič zo svojej aktuálnosti, ba práve naopak... Iný charakter mali 3 trojhlasné kánony pre husle a klavír, ktoré I. Hrušovský skomponoval roku 1986 a ktoré na koncerte uviedli manželka Čizmarovičovi - Juraj Čizmarovič - husle, Zuzana Čizmarovičová - klavír. Umeľci vo svojom ponímaní kládli dôraz na meditatívny charakter kánonov, ich hlbavosť a kompozičnú čistotu. Pritom part týchto kompozícií zďaleka nie je jednoduchý a ľahký. Napriek ich komplikovanosti sa interpretom podarilo zvýrazniť hlavnú výrazovú líniu a svojim serióznym a vysoko hodnotným profesionálnym prístupom zrealizovať pravdepodobne nielen predstavy autorov, ale aj prítomných poslucháčov. Po stránke interpretačnej zaujímavá bola i kreácia Suity pre husle sólo z roku 1988 L. Rajtera, ktorej protagonistom bol opäť Juraj Čizmarovič. Predovšetkým jeho zanietenosť a nadhľad ako aj prepracovaná koncepcia, založená na striedaní dynamických a výrazových plôch zmiernili dojem

zdlhavosti a trochu i jednotvárnosti z tejto kompozície. Sviežejší dojem zanechalo 4. sláčikové kvarteto A. Moyzesa v podaní Moyzesovho kvarteta. Ozrejmilo jeden z posledných opusov skladateľa, osviežilo ho svojou mladieckosťou, ale aj romantizujúcim pohľadom. Dôraz kladlo na lyriku, spevnosť a na zvýraznenie skladateľovho invenčného bohatstva. Je treba povedať, že i tejto úlohy, podobne ako mnohých iných predtým, sa Moyzesovo kvarteto zhostilo výborne. Partitúra skladateľa, jedného z významných tvorcov slovenskej hudobnej moderny sa u „moyzesovcov“ dostala skutočne do povolaných rúk.

Čo dodať ešte ku koncertu? Bol v prvom rade dôstojným reprezentantom slovenskej tvorby v plejáde ostatných festivalových podujatí. Je škoda (koľkokrát to už opakujem), že ho nesprievádzal dostatočný záujem zo strany zahraničných, ale aj domácich poslucháčov. Všetci však sú súčasťou našej domácej tvorby, ktorú by sme sa tak radi pýšili i mimo hraníc našej vlasti. MARTA FOLDEŠOVÁ

Korektný dialóg

V Moyzesovej sieni Slovenskej Filharmónie vystúpili 5. októbra violončelista Jiří Barta s klaviristom Mariánom Lapšanským. Celý komorný koncert bol venovaný sonátam. Najskôr F dur Brahmsovej op. 99, vzápätí Schnittkeho sonáte č. 2 a na záver Rachmaninovej Sonáte g mol op. 19.

Celý koncert treba hodnotiť ako umelecky hodnotný, znamenite našťudovaný a predvedený program. V Brahmsovej Sonáte Barta koncepčne osciloval medzi klasickou prísnosťou a romantickou fantajziou, čo možno chápať ako istú výrazovú viacvrstvnosť - bohatosť nápadu. Bolo teda zrejme, že Barta chápal Brahmsa ako skladateľa, ktorého možno akceptovať i inak než na vyvážených lekárenských vázkach. Je dobré, že i M. Lapšanský sa dokázal prispôbovať bohatosti Bártovho obrazu, ba dokonca dokázal ho i tvorivo inšpirovať vlastným názorom. Potešiteľným oživením a hlavne obohatením tohto koncertu bol vstup Schnittkeho hudby do festivalového auditória. Veď práve v tejto Sonáte je nastolená hudba, ktorá nechce frapovať poslucháča extrémnou výrečnosťou, nechce vyzeráť ani archaicky a nehľadá vo svojej štruktúre ani predstavy o hudobnom svete budúcnosti. Je to hudba hlboko zahľadená do prostoty, pokory a múdrej málovravnosti. V tom je jej sila. Schnittke vie, že hudba to je záračné tajomstvo okolo ktorého krúžia „tiežskladatelia“ ako muchy okolo medového koláča. Na šťastie i intreperti pochopili, že Schnittke už dávno vystúpil z preplneného vlaku, v ktorom cestujú tí, čo rozmnožujú hudbu s nebezpečným pocitom rozkoše a spokojnosti. Schnittkeho Sonáta pre violončelo a klavír je opäť piesňou osamoteného chodca - hudbou, ktorá sa diametrálne líši od záplavy popísaného notového materiálu.

Záverečná časť komorného koncertu patrila veľkému ruskému majstrovi S. Rachmaninovi, ktorý dokázal rozospievať nielen klavír, ale i violončelo. V jeho hudbe dominuje predovšetkým emocionálna a tklivá kantabilita. Klavír neraz pôsobí sólistickejšie než violončelo - slovom Rachmaninov sa ani v tomto diele nezaprie. V každom prípade je to dialóg rovnocenných partnerov. Vlastne celý koncert bol takýmto pekným vyváženým dialógom, z ktorého mal najväčší pôžitok poslucháč. Aby však nedošlo k nedorozumeniam nebolo to koncert, v ktorom by išlo o špičkovú európsku úroveň. Bol to však solídny výkon na štandardnej profesionálnej úrovni. IGOR BERGER

Kolínčania s barokom

Entré vystúpenia súboru Musica antiqua Köln bolo skutočne pôsobivé. Zvitanie sa s poslucháčmi originálnym spôsobom - priamo medzi nami v sále vytvorilo zvlášť priaznivú atmosféru. Šum a nadšenie z uvítania sa však každým číslom stupňovalo v odozve na dokonalé umenie, ktorým sa predstavili siedmi hudobníci, hrajúci na dobových sláčikových nástrojoch s bassom continuo (pozitív, viola da gamba, teorba). Výkon každého z nich by si zaslúžil osobitý priestor, no organizátori nevedomou si závažný podiel každého hráča pri takomto malom barokovom ensembli, pozabudli uviesť mená jednotlivých hráčov. Preto ani pri sólistických partoch nemôžeme konkretizovať meno hudobníka. Napokon pre poslucháča je dôležitý výsledný zvuk a ten nepoškodil nemeckú dôslednosť, presnosť, jasnosť. Profesionálne i umelecky boli výborní, no z takej dokonalosti neraz zavrúchla istá strojenosť a perfekcionizmus. A tu vznikli momenty, kedy to ľudské, kreatívne, pódiové stratilo iskru prepojenia a inšpirácie s poslucháčom. Do istej miery to ešte podčiarkol i program venovaný v prevažnej miere 350. výročiu narodenia Heinricha Ignaza Franza von Bibera. Hudba, ktorá sa u nás vďaka súboru Musica aeterna objavuje na koncertnom pódii, je vo svojej podstate invenčná, neraz i vtipná a zvukomalebne pôsobivá. Preto po akademickej prvej polovici koncertu, veľkým oživením bola práve Sonata reprezentatívne avium A dur pre husle sólo a basso continuo, ktorá koncertné vystúpenie súboru uzatvárala. Popri Biberovi odzneli v prvej polovici ešte sonáty Pietra Andreu Zianiho a Johanna Heinricha Schmelzera. O niečo starší súčasníci - učatelia Bibera reflektovali vývojovo zaujímavú kompozično-interpretátnu nadväznosť, zosyntetizovanú v invenčne bohatej, národnými štýlmi preniknutej husľovej virtuozite Ignaza Franza von Bibera.

I keď v dôsledku renesancie záujmu o starú hudbu, koncerty sa neraz realizujú vo veľkých sálach, sedemčlenné zoskupenie starých nástrojov s krehkým zvukom nemohlo obsiahnuť akustické dispozície veľkej sály Reduty. Preto stojí na zväznenie pre usporiadateľov, organizovať koncerty v akusticky adekvátnejších priestoroch koncertných možností Bratislavy. ETELA ČÁRSKA

FESTIVALOVÝ SOLITÉR

Organová hudba, obľube ktorej sa tešia poslucháči svetových koncertných sezón i festivalov, pre tvorcov festivalovej dramaturgie akosi prestala byť atraktívna. Dva koncerty počas BHS v minulosti poskytli priestor jednému domácejmu a jednému zahraničnému interpretovi. Tohto roku domáci zostali stranou. Poslucháč Konzervatória v Bratislave Stanislav Šurin síce dostal malú príležitosť v Berliozovom Te Deum, ale profesionálny umelecký profil niektorého z našich absolventov iste by znamenal nielen pre neho samotného, ale i pre slovenskú hudobnú kultúru istý stimul. Je nepochopiteľné, že práve po roku 1989, kedy sa i u nás organová hudba môže naplno prejavíť, uvažujeme v neprospech organových koncertov a miesto pôvodných dvoch vystúpení v profile BHS zostalo len jedno. Pre tento rok prizvali nemeckého organistu Edgara Krappa. Jeho skoršie gramofonové i súčasné CD už avizovali zážitky i hudbu muzikanta s bezproblémovou technikou, virtuóznou brilanciou, jedinečnou tvorivou iskrou. So suverenitou zahrá Bacha, Regera, Schumanna, nemá problémy s čítaním partitúr súčasníkov - napríklad Nemca Höllera. Znejú príťažlivo, ľahko, s bohatým farebným koloritom manuálových i registračných možností organa, ktorým vlastnou invenciou a kreativitou dodáva punc osobitosti i osobnosti. Krapp sa skutočne príjemne počúva, pretože jeho muzikalita dominuje a prekrýva i určité nedotiahnutosti, ktoré - i keď sú citeľné - neodpuďujú, skôr dodávajú jeho hre pútavosť a rafinovanosť. Poslucháča zaujme a žiada si ho počúvať i naďalej v rôznorodejšej literatúre. Chce sa dozvedieť, čo urobi

nielen s Bachom a Regerom, ale napríklad akoby znel naživo jeho obľúbenec Händel, veľkoromantik Liszt, alebo aké tromfy má pre francúzskych organistov minulosti i dneška. V každom prípade je to organista inšpiratívny a inšpirujúci, preplnený hudbou.

V druhý deň BHS - 2. októbra hral Edgar Krapp v evanjelickom kostole na Panenskej Bachovu Fantáziu a fúgu g mol BWV 542, Štyri zo šiestich fúg na meno BACH od Roberta Schumanna, Ciacconu Karla Höllera op. 54 a 2. sonátu d mol op. 60 od Maxa Regera. Program zvolený v súlade s dispozíciami organu i akustiky chrámu. Romantizmus a jeho intencie smerom k fantázii, fúge, ciaccone, sonáte vyjadrujú interpretove postoje k minulosti i k dnešku. Bach mu vyznel viac-menej v štýle chrámového organistu. U Schumanna pokračoval v štýle Bacha i keď v jeho prejave zarezonovala fantazijná voľnosť. Na Ciaccone Höllera sa v podstate podieľal vlastnou kreativitou. Skromný umelecký text, reprezentujúci typický chrámový portrét skladateľa, slúži skôr pre vyplnenie pauz v liturgii a tak medzi ostatnými autormi tvoril skôr umeleckú pomlčku. U Regera Krapp zaujal najmä suverenitou, samozrejmosťou, s ktorou sa zhostil i tých najnáročnejších textov. Ovanul nás prúdom hudby mocného emocionálneho napätia, ktoré zmylo i „prešľapy“ či nedotiahnutosti. Edgar Krapp bol pútavý, profesionálny, no rovnako veľkorysý. V každom prípade vyžarovala z neho hudba a tá zmagnetizovala publikum do frenetického potlesku, za ktorý sa odovdčil vlastnou úpravou Bachovho Airu z III. Suity D dur BWV 1068.

ETELA ČÁRSKA

HUDBA VZNEŠENÁ...

V Dóme sv. Martina sme sa stretli 7. októbra s Musikou Aeternou a s Cameratom Bratislava. Milovníci starej hudby mali opäť príležitosť započúvať sa do veľkého duchovného odkazu minulosti, do hudby, ktorá v dnešnom hektickom svete prežíva svoju veľkú renesanciu. Je dobré, že v priebehu rokov si Musica Aeterna vytvorila svoj špecifický interpretačný sloh. Napríklad Muffatove Concerto grosso č. 12 malo v sebe zakomponované ono koncertantné čaro. Nebolo však nastolené s takou naliehavosťou, vyhrotenosťou ako sme to počuli od súboru Les Musiciens du Louvre. A pritom nemožno povedať, že by utrpelo toto koncertantné dielo na svojej kráse. Musica Aeterna nachádzala v Muffatovej hudbe istú vyváženosť medzi koncertantnosťou a vznešenosťou. Prvok vznešenosti dominoval i v Caldarovom sakrálnom diele Stabat Mater g mol pre sólo miešaný zbor a orchester a v Biberovej zádušnej omši f mol. Veľmi vyrovnané boli i sólistické výkony (K. Zajíčková, M. Kožená, A. Stefanowitz, R. Sparke, J. Moldvay). I keď som spomínal, že ide o dielo so sakrálnym predurčením - možno povedať, že s odstupom storočí vníma poslucháč prvok sakrálnosti nielen ako čosi čo slúžilo liturgii, ale ako rozmer filozofický a nadčasový. Koncert venovaný starej hudbe potvrdil, že záujem o hudbu barokovú a predbarokovú sa rozrástá, že čoraz viac ľudí začína nielen objavovať, ale i hlbšie spoznávať tento skutočný zlatý vek umenia. IGOR BERGER

Žilincania v umeleckom vzostupe

Štátny komorný orchester Žilina prešiel vo svojom doterajšom vývoji rôznorodými etapami, krivolakými umeleckými peripetiami. No zdá sa, že dnes (a to potvrdil i festivalový výkon v Moyzesovej sieni SF) je na ceste, ktorá vedie prostredníctvom tvrdej práce k zdokonaľovaniu a umeleckému rastu. Zastavme sa teda na okamih na koncerte Štátneho komorného orchestra Žilina s **dirigentským Tomášom Koutníkom**. Festivalový program tohto komorného orchestra bol pestrý a z dramaturgického hľadiska pritažlivý. Už **Česká suita A. Dvořáka op. 39** jasne naznačila, že sa tento orchester dokáže popasovať i s náročnými dielami z pokladnice duchovného odkazu európskej hudobnej kultúry. Z interpretácie bolo zrejmé, že sa di-

rigent T. Koutník hral s každým detailom Dvořákovskej hudby. Nič neponechal náhode a z Českej suity sa pokúsil vydolovať poetickú nehu a komorný prejav. Do festivalového programu ŠKO Žilina sa dostala i **Zeljenkova kompozícia Concerto per due violoncelli et orchestra d'archi** za interpretácie spoluúčasti dvoch švajčiarskych violoncelistov (**Christine Lacorteovej a Marka Varshavského**). Vychádzajúc z poznania Zeljenkovej kompozičnej tvorby nemôžem, žiaľ, povedať nič priaznivé na margo tejto kompozičnej práce. Ide v podstate o zručné opakovanie sa, v ktorom sa fantazijnosť unavila a remeselná zručnosť zdokonaľila. Ak by sa objavila potreba a priestor venovať sa tomuto dielu podrobnejšie, rád sa k

nemu vrátim. Primknutosť k slovenskej melodike, k intonačným fabuláciám tu bola zrejma, dokonca som pocítil i isté intonačné a metrické prvky vyrastajúce z reči, z jazyka, z intonačného spádu, ktorý patrí skôr do sféry rétorickej. Moje „výhrady“ sú skôr v tom, že celá Zeljenkova hudba sa „odohrávala“ akoby v neutrálnom pásme. Chýbajú mi momenty, kde skladateľ zostáva so svojou hudbou sám. To sú však všetko prvé impresie. A naviac sú to impresie len jedného človeka z veľkého auditoria. Intrepretom treba opäť vysloviť uznanie a ocenenie za našťudovanie a predvedenie tohto náročného diela.

Záver koncertu patril **Mendelssohnovej Symfonii č. 4 A dur op. 90**. Poslucháč, ktorý pozná toto dielo z interpretácie veľkých

symfonických orchestrov prichádza na koncert s istou zvukovou predstavou o diele. Ak odznie toto dielo v interpretácii komorného orchestra dochádza azda k pocitom nenaplnenia očakávanej hudobnej predstavy. Žiadala by sa tu ešte väčšia prepracovanosť a hlavne istá samozrejmá, brilantnosť tak príznačná pre interpretáciu tejto hudby. Z nej sa potom odvíja aristokratická vznešenosť taká vlastná hudbe tohto skladateľa. Je dobré, že sa ŠKO kontaktuje s Mendelssohnovou hudbou. Veď práve v našich zemepisných končinách nebola docenovaná Mendelssohnova hudba. Nech sú už dôvody akékoľvek, každý nový návrat k tvorbe tohto veľikána európskej hudby učí nás lepšie rozumieť súvislostiam a duchovnému odkazu minulosti. Rozhodne však výkon ŠKO Žilina ukázal, že orchester na sebe pracuje a je v umeleckom vzostupe. Treba veriť, že dirigent T. Koutník nadviaže na dobré a vývojaskopné tradície z minulosti.

IGOR BERGER

Thomas Larcher

Snímka archív HŽ

S úctou k tradíciám

Rakúsky klavirista **Thomas Larcher** v Zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca 8. októbra sa v rámci svojho recitálu predstavil dielami **Schönberga, Mozarta, Larchera a Schuberta**. Larcher ako klavirista a zároveň i ako skladateľ veľmi dobre porozumel **Schönbergovým Trom skladbám pre klavír op. 11**. Málokedy som počul hrať toto dielo s toľkou poetičnosťou a zároveň i s vnútorným dynamizmom. Larcher jednoducho rozumel každej note a rozumel i vnútorným súvislostiam jedinečnej Schönbergovej hudby. Návratom do minulosti bola **Mozartova Sonáta a mol KV 310**. Larcherov Mozart bol nesmierne samozrejmý. Nič tu nebolo preforsirované - ani snaha po iluzórnej štýlovosti, ani pečat osobnostného vkladu. Všetko bolo zosúladené, zharmonizované a prirodzené.

V druhej časti programu zaznela **Larcherova kompozícia s názvom Noodivik**. Bola to hudba, ktorá popri farebnosti

preferovala čarovné, neopakovateľné harmonické súvislosti, svojské tonálne oscilácie a nevypočítateľné striedanie nálad. Bolo zrejmé, že Larcher buduje svoj hudobný svet na základoch poznania veľkej tradície európskej hudby. Nie sú tu vzdušné zámky, ale duchovný svet postavený na poznani a úcte k tradíciám.

Záverečná časť programu patrila **Schubertovej Sonáte c mol D 958**. A práve v interpretácii Schubertovej hudby som postrádal u Larchera viac fantazijnosti. Larcher hral Schuberta skôr ako klasika a nie viedenského romantika. I po stránke úhozovej a dynamickej by Schubert zniesol väčšiu bohatosť kontrastov a nálad. Je to iste vec názoru, spomínam to však preto, že by stálo za to sa nad takýmto otázkami zamyslieť. Inak stretnutie s Thomasom Larcherom bolo podnetné a inšpirujúce. Bol to pekný festivalový koncert.

IGOR BERGER

Jozef „Dodo“ Šošoka, jazzmani... a opäť...

Bolo o päť 21.00, pred budovou Slovenskej filharmónie sa priestor priam hemžil nedočkavými milovníkmi jazzu...

A opäť to bol **Jozef „Dodo“ Šošoka**, ktorý v predposledný deň BHS prebral funkciu lákavého a vábiaceho signálu. Jazzman, bubeník a organizátor v jednej osobe si, samozrejme, nezabudol prízvať na „pomoc“ niekoľko popredných osobností súčasnej jazzovej scény. Boli to: extravagantný bopér **Alla Praskin** (altsaxofón), „klasik“ **Donald Johnston** s precíznou, subtilnou a technicky čistou hrou (klavír), **Wolfgang Lackerschmid** s nápaditými hudobnými motívmi a tajomným zvukom nástroja (vibrafón), **Rocky Knauer** s expanzívnym procesom na útlej ploche (kontrabas). A k tomu všetkému sa pridala černošská speváčka **Ronell Bey**, ktorej sýty a masívny hlas „vypátral“ aj najdokonalejšie ukrytý atóm v bohato zdobenej sieni SF (spievala hrudným registrom). Teda obsadenie pestrejšie, než si možno priat...

To s napätím očakávané sa splnilo aj vďaka skladbám odevých do trblietajúceho sa rúcha nevšednej tvorivosti. Publikum mohlo absor-

bovať nie len originalitu, prirodzenú muzikalitu, zmysel pre spontánny prejav hudobníkov, ale aj ich skladateľské vlohy. Či už na skladbe **I Don't Need Any More** (hudba a slová **D. Johnston**) s extatickou melódiou a výrazným rytmom alebo na „zamatovej bluesovke“ so srdcervúcou citovosťou **I Can't Find a Reason for Spring** (**W. Lackerschmid**). Prijemným uvoľnením bola pieseň **One More Life** (**Lackerschmid**). Technickou neprekomplikovanosťou a jednoduchou líniou úspešne atkovala sluchové orgány poslucháčov.

Od obdobia vzniku free jazzu (60-te roky) sledujeme na scéne aj rozmach bicieho instrumentára. Akú extrémnu a bohatú podobu nadobudol tento dôležitý historický krok v súčasnom jazzovom umení, si obecenstvo mohlo overiť na kompozícii pre bicie, perkusie a vokál **World?! Needs Peace and Love** (autor **J. D. Šošoka**). Dômyselná práca bubeníka s dynamickými odtieňmi, rytmické variácie invenčných motívov, zvuková pestrosť perkusii vyvrcholila nástupom speváčky. Tá svojím osobitým prejavom (scat, septanie) a tiež komunikáciou s bicími nástrojmi prispela k vzniku priam ma-

ZÁŽITOK Z VIEDENČANOV

7. októbra bol ďalším zahraničným hosťom festivalu Viedenský komorný orchester s dirigentom **Claudiusom Traunfellnerom**. V Zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca sa predstavil program čisto „národným“, kompozíciou **Sláčikový orchester II súčasného rakúskeho skladateľa Maximiliána Kreuza**, **Koncertom D dur** pre violončelo a orchester **Josepha Haydna**, ktorého sólistom miesto ohlásenej **Tanje Tetzlauf z Nemecka** bol mladý maďarský umelec **Tamás Varga** a **Symfoniou C dur č. 28 KV 200 W. A. Mozarta**.

Zaujímavá suita **M. Kreuza**, pozostávajúca z piatich častí, ktoré zneli attacca nám aspoň čiastočne dala vyušíť kontúry súčasnej rakúskej tvorby. Žiada sa mi podotknúť, že mi pripadala v mnohom príbuzná s tvorbou našou - slovenskou. V kompozícii **M. Kreuza** sa striedali pasáže aleatorické s číro melodickými úsekmi atakujúco prerušované zvukovými clustrami, z výrazových prostriedkov nadľahčená ironia či humorný podtón (**Wiener Walzer**) s krátkymi meditativnými úsekmi. Vďaka dirigentovmu ponímaniu vyznel **Sláčikový orchester II M. Kreuza** ako kompaktné dielo, vďačné nielen interpretačne, ale aj poslucháčsky, ako typická ukážka skĺbenia tvorivej individuality s odkazom a výdobytkami hudobnej moderny 20. storočia, v ktorej Rakúsko zohralo jedno z najzávažnejších úloh. V Haydnovom koncerte pre violončelo a orchester **D dur** dirigent i orchester prenechali dominantný priestor sólistovi. Bolo to gesto nanajvýš správne a prezieravé, pretože **T. Varga** počnúc záverom I. časti, predovšetkým však fenomenálne zahranoú kadenciou až po záver koncertu neustále gradoval svoje interpretačné umenie do stále doko-

nalejšej podoby. Nie nadarmo je tento mladý, 25-ročný umelec ovčnený toľkými medzinárodnými cenami a uznaniami. Jeho umenie je založené predovšetkým na talente, muzikalite, inteligencii, ale aj cieľavedomosti a húževnatosť. S ľahkosťou zvládol všetky náročné technické pasáže, na ktoré je mimochodom tento Haydnov koncert bohatý a zanecháva dojem virtuóza. Prednosť dával širokým melodickým klenbám a premyslenému frázovaniu, dôkaz kládol na štýlovú čistotu. **T. Varga** je nielen výborným muzikantom, ale aj sympatickou osobnosťou, pútajúcou i svojou mladosťou a skromnosťou. Viedenský komorný orchester v ňom mal partnera skutočne plnohodnotného.

Druhá časť koncertu rakúskych hostí vyplnila už spomínaná **Mozartova symfónia**. Vysoký profesionálny štandard, ktorý je samozrejmom vlastnosťou tohto orchestra sa v plnej miere prejavil i pri interpretácii tohto diela. Znel Mozart ľahký a elegantný mladický a plnokrvný. Viedenský komorný orchester je teleso pozostávajúce prevažne z mladých ľudí. I v Bratislave upútal svezosťou svojho zvuku, disciplinovanou a sústredenou korektnou hrou. **Dirigent C. Traunfellner** kládol dôraz tak tiež na precíziu a zrozumiteľnosť, čitateľný rukopis. Jeho gestá nie sú sice efektné, ale o to účelnejšie. Jeho inteligentná, výrazná no nevtieravá osobnosť je inšpirujúca nielen pre orchester a sólistu, ale aj pre poslucháčov.

7. október patril na BHS Rakúsku. Súdiac podľa Viedenského komorného orchestra bol tento deň pre našich hosti zo susednej krajiny úspešný.

MARTA FOLDEŠOVÁ

Francúzi a ich hudobná minulosť

V koncertnej sieni Slovenskej filharmónie sme sa stretli 6. októbra s francúzskym komorným telesom **Les Musiciens du Louvre**. Mladí francúzski umelci sa nám pod vedením svojho dirigenta a umeleckého vedúceho **Marca Minkowského** predstavili interpretáciou diel **G. F. Händla** (**Concerti grossi op. 3**) a výberom z hudobnodramatického diela **J. Ph. Rameaua Hippolyte a Aricie**. Azda ani netreba zdôrazňovať, že komorný orchester **Les Musiciens du Louvre** interpretuje starú muziku na historických nástrojoch čo je už v dnešnej dobe vec naprosto samozrejma a prirodzená. Čo bolo však na tejto interpretácii zaujímavé (aspoň čo sa týka hudby **G. F. Händla**) bol **Minkowského** prístup k chápaniu koncertantného princípu barokovej hudby. Málokedy som počul koncertantne tak rozvážene barokovú hudbu. **Minkowski** dokázal poukázať nesmierne tvorivo na jej viacvrstvnosť. A to je prvok, na ktorý sa

často zabúda - na škodu barokovej koncertantnej hudby. Slovom **Minkowski** podčiarkol zmysel každého koncertujúceho nástroja a tým skrášlil Händlovu hudbu a postavil ju do nového svetla. Dramaturgickým, ale i umeleckým prínosom bolo predvedenie už spomínaného hudobno-dramatického diela **J. Ph. Rameaua** so **sopranistkou Annick Massisovou** a **tenoristom Jeanom Paulom Fouchecourtom**. Pri počúvaní tejto hudby som si uvedomil s akou ušľachtilosťou a vznešenou krásou dokázal tento skladateľ obdať svoju hudbu. Obávam sa, že tejto pôvabnej kráse rozumie dnes len zopár jednotlivcov - a to je dôvod, prečo sa na túto hudbu (aspoň u nás) zabúda. Je však dobré, že mladí francúzski umelci nám pripomenuli svoju veľkú hudobnú minulosť v znamenitej interpretácii.

IGOR BERGER

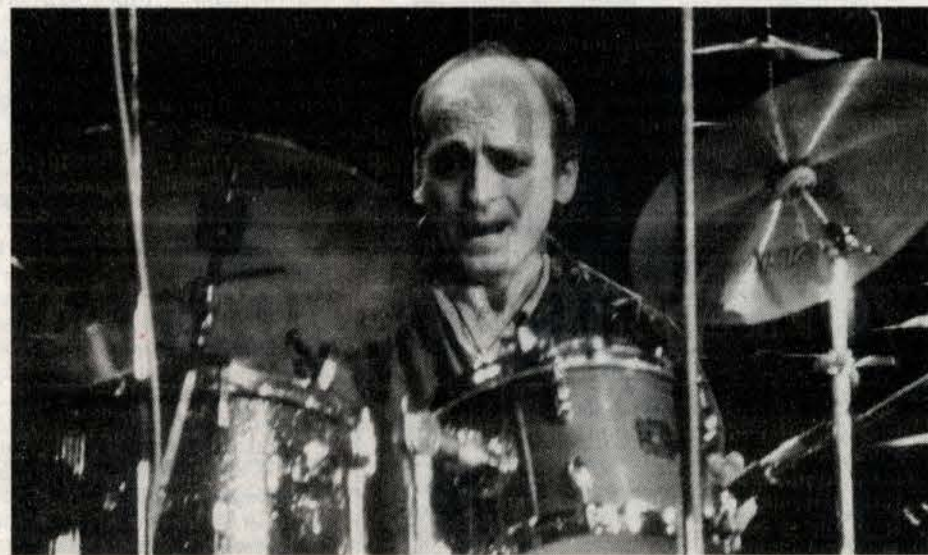
gicko-rituálnej nálady, akou „chuti“ Afrika.

Bokom však neostali ani štandardy. Najviac z nich vynikol **Night in Tunisia** (**Dizzy Gillespie**), kde mal hlavné „slovo“ saxofonista **A. Praskin**. Stvárnenie tejto skladby bolo

uvedené symbolickou introdukciovú nostalgického charakteru, ktorou bola vyjadrená úcta k tomuto veľikánovi bopovej scény.

O prídavku snád len toľko, že bol sladký sťa med...

ZUZANA VACHOVÁ

Jozef „Dodo“ Šošoka

Snímka J. Uhliarik

Kvarteto bohémov: P. Dvorský, S. Malachovský, D. Jeniš, P. Mikuláš
Snímka K. Marenčinová

BOHÉMA PRE VŠETKY GENERÁCIE

Nemožno vylúčiť, že avizovanie Pucciniho Bohémy ako nového repertoárového titulu Opery SND budilo dojem málo invenčného dramaturgického ťahu. Na druhej strane skutočnosť, že od ostatnej premiéry diela uplynulo vyše 17 rokov (inscenácia sa hrala 12 sezón) oprávňuje posudzovať jej návrat zhovievavejšie. Isteže, z dedičstva obľúbeného majstra verizmu sú naporúdzajú opery, ktorých zaradenie sa zdá byť akútnejšie (Dievča zo západu uvedené naposledy r. 1930, Manon Lescaut 1958, Turandot 1965), no ak momentálne niet pre ne vhodného obsadenia - problémom je najmä dramatický soprán - schodnejšou alternatívou je prihovoriť sa divákovi Bohémou.

Nie je bez zaujímavosti, že dramaturgovia zdôvodňujú jej výber rovnako dnes, ako i pred 17 rokmi, prítomnosťou mladšej generácie sólistov, ktorej je sužet diela mimoriadne blízky. Hoci vitam autentickosť typov a s pôžitkom sledujem mladých, no najmä dobrých spevákov, akosi mi nesedí, ak dramaturgický argument číslo 1 je vekový potenciál súboru. (Ved Mirella Freni je už blízko šesťdesiatky a v týchto dňoch spievala Mimi priamo v La Scale). Dramaturgickú líniu SND by som rád videl kreovanú v širších súvislostiach. Napokon, aj z hľadiska hlasovej hygieny je Mozart či Rossini zdravší, než práve Puccini.

Úvod do recenzie možno brať ako čiste akademický príspevok do diskusie na tému dramaturgie, ktorého cieľom ani v najmenšom nie je spochybniť dopad novej festivalovej inscenácie na publikum, resp. vklad nastupujúcej generácie do nej. Šťastím pre debutantov, ale nielen pre nich, je osobnosť Ondreja Lenárda, stojaceho za hudobným nastudovaním Bohémy. Po 4-ročnej absencii sa vrátil za dirigentský pult divadla, aby opäť zmobilizoval driemajúce rezervy orchestra. Do série prinajlepšom vlažných produkcií J. Alexu a hlavne J. Zbavitela sa teda v „jame“ zasa muziciovalo. Z hráčov vanulo nadšenie, tvorivý elán, nástroje zaujali spektrom farieb a dynamických odtieňov, zrkadlili Lenárdove zámery. Tie siahali oveľa ďalej, ako je „čítanie“ nôt; modelovali situácie, kombinovali ľudský hlas, jeho farbu, silu a emotívnosť s orchestrom. Lenárdov orchestr nie je žiadnou zvukovou „kulisou“, je aktívny, miestami má až symfonický rozmer, je nositeľom kontrastov, pre verizmus tak typických. Ak sa dirigentovi v ojedinelých prípadoch (na 1. premiére) súhra s javiskom vychýlila z optima, bolo to v dôsledku špecifických tempových požiadaviek prominentných sólistov.

Pozvanie známeho, avšak invenciou už zjavne vyčerpaného brnenského režiséra Václava Věžníka ťažko považovať za mimo-

riadne šťastie. Nepriniesol totiž nič nového a inšpiratívneho, čím by našu opernú prax obohatil. Jeho Bohéma je tradičná, stavaná z bezrizikových tehličiek, riadi sa návodmi v partitúre, takpovediac v prvom pláne. Hľadať dáke „vrstvy“ navyše, čosi typické pre daný priestor a čas, bolo zbytočné. Jednoducho, kreovaná je podľa šablóny, ktorú možno použiť vždy a všade. Ba zdá sa, že aj Ladislavovi Vychodilovi bol podnetnejším partnerom B. Kriška roku 1977, aj keď jeho dnešný výtvarný návrh v mnohom pripomína ten ostatný. Bol však, pokiaľ mi pamäť siahla, dynamickejší (tentokrát nie je využitá točna), poetickéjší i realisticky „tvrdší“.

Po dvoch rokoch sa v premiérovej príležitosti uviedol Peter Dvorský ako Rudolf. Aj keď má za sebou stovky (presnejšie 385) vystúpení v tejto úlohe, z jej stvárnenia nevyprchalo tvorivé nadšenie, nefalšovaný citový náboj, zmysel pre expresivitu i lyriku, situačná ohľaduplnosť voči partnerovi. Vokálne bol po oboch večerách (spieval 1. a 3. premiéru) výborne disponova-

bohatým, pôsobivo sfarbeným hlasom, už dnes podopretým spoľahlivou technikou i vkusom. Dankovej soprán „tečie“ voľne: v tmavej hĺbke je rezonančný aj bez tlaku, stredná poloha má kov i citovú dimenziu, výšky znejú koncentrovane, štíhlo. Jej výrazový prejav je zatiaľ skôr intuitívny, no práve prostota a neprešpekulovanosť pôsobia v danej roli príťažlivo. Iveta Matyášová pristupuje k Mimu z odlišných východiskových pozícií. Jej poňatie nie je postavené na exhibícii veľkosti či farebnosti hlasu, primárnym zdrojom jej koncepcie je hudobné prežitie, výraz. Introvertnému prístupu podriaďuje celú dynamickú výstavbu, tieňuje ju v jemných vrstvách tak, aby kulminovala v 3. dejstve a záverečný obraz bol akousi introspekciou chorej duše hrdinky. Matyášovej výsostne lyrická Mimi je spievaná máľkym, voľným tónom, je to mimoriadne kultivovaná kreácia, schopná ďalšieho prehlbovania dramatickosti.

V úlohe Marcela sa predstavil herecky uhladený, v každom geste sebakontrolovaný a možno i trochu odmeraný Dalibor Jeniš. Jeho timbrovo bohatý a plastický materiál znel výborne hlavne vo vyššej polohe. Hoci puccinióvská estetika nie je celkom doménou Jenišovho lyrického barytónu, jeho zástoj v kvartete bohémov bol plnohodnotný. Martin Babjak (Marcel) má k charakteru postavy bližšie jednak nižšie posadeným a v stredoch sytejších tónom, ale i spontánnym hereckým prejavom. Prijemne prekvapil na bratislavských doskách debutujúci Svätopluk Malachovský (Schaunard), prekonávajúci bez zábrán nástrahy ansámblovej roly. Alternujúci Pavol Mauréry ju stvárnil inak - herecky serióznejšie, zemitšie, vokálne na rozdiel od parlandového štýlu Malachovského používal viac legata.

Jana Valášková má s partom Musetty svoje skúsenosti. Vie, že cez puccinióvsky orchestr máľkym tónom neprejde, nuž spolieha viac na razantnejšie, tvrdšie nasadzovanie, pričom občas je už na hranici forsiovania. Herecky je vyzývavou a javiskový priestor plne ovládajúcou Musettou. Decentná Adriana Kohútová neprekračuje dynamický rozmer svojho komornejšieho, zaobleného soprán. Riziko takého poňatia je zasa v tom, že hlasovo ostáva v úzadi. Napokon je tu trojica Collinov: muzicujúci, výrazovo zanietený Peter Mikuláš, s charakterom roly zžitý Martin Malachovský a sonórny Vladimír Kubovčík. Operný zbor (zbormajsterka Naďa Raková) a deti zo súboru Vienok spievali s plným nasadením sil.

Opera SND má teda novú Bohému. Nič jej nebráni, aby sa stala repertoárovou trváčkou. Od generáciej výpovede ju delí prílisi konvenčný javiskový strih, hoci mladými talentmi sú alternácie priam nabité. Zladen problém, Bohéma bola a bude operou pre všetky vekové kategórie. PAVEL UNGER

Desdemona - Lucia Mazzaria

V jubilejnom ročníku sa zmenil zástoj operného umenia, prezentovaného v rámci BHS. Obmedzil sa počet reprízových predstavení s domácim obsadením a uvítali sme niekoľkých renomovaných sólistov. Boli to práve oni, ktorí pozdvihli vokálnu zložku festivalu na roveň vrcholných symfonických a komorných podujatí, poslúžili ako zdroj zážitkov i poučenia o kritériách, vládnuccich vo svete. Ak v programovej ponuke absentoval kvalitný zahraničný súbor (v 2. polovici 70. rokov navštevovali Bratislavu dva-tri), bolo to iste z dôvodov enormných finančných nákladov, sprevádzajúcich presuny divadelných kolektívov. V budúcnosti by iste potešilo, keby sa dramaturgia pokúsila nadviazať na bežný trend a pripravila ekonomicky prístupnejšie koncertné uvedenie operného (nevšedného, alebo aj známeho) titulu.

Príťažlivou festivalovou udalosťou bol piesňový recitál talianskej dramatickej sopranistky Mary Zampieri v klavírnom partnerstve s Edoardom Lanzom. Nestávalo sa totiž u nás, že sme tleskali umelcovi, stojacemu takpovediac na zenite kariéry. Sympatická Padovčanka (na improvizovanej tlačovke skromne odmietla oslovenie „diva“) vstúpila na javisko i napriek tomu, že nedávno prekonalala úraz nohy. Svoj program predniesla posediačky, no podstatné bolo, že bez umeleckej újmy. Kto azda očakával, že vyhľadávajúca predstaviteľka belcantových primadon (Maria Stuarda, Pirat), veristických hrdí-

PRIŤAHOVALI SPEVÁCKE OSOBNOSTI

nick (Tosca, Dievča zo západu), či Straussova Salome - to je repertoárové rozpätie! - priniesie na pódium kus opernej atmosféry, ostal prekvapený. Myslím, že príjemne prekvapený. Mara Zampieri, hoci stála (pardón, sedela) na divadelnej scéne, muziciovala s veľkým komorným citom, nesmiernou umeleckou inteligenciou a kultúrou. Repertoárový výber nebol ľahký, ani ľahco populárny. V Haydnovej kantáte Arianna na Naxe dokázala, že talianskou vokálnou technikou možno hravo zdolať i viedenskú klasiku, Weberova scéna a ária „Non paventar mia vita“ zasa odhalila romantickú dimenziu.

Úplnou raritou boli piesne Pucciniho (Storiella d'amore, Terra e mare), Mascagniho (La tua stella, Serenata), Cileu (Nel ridestarmi, Vita breve) a Respighiho (O falce di Luna, Povero cor). Umelkyňa v nich uplatnila jemnejšie odtiene svojho rezonančného, výborne ovládaného hlasu s fenomenálnou dychovou technikou. Preto si mohla dovoliť celé pasáže predniesť v mezza voce, mohla sa s tónom pohrávať, obohatiť ho o výrazové momenty, vyplývajúce z hudobného a textového obsahu. Až operný prídatok - Mascagniho Santuzza - ukázal hlas v plnej zvukovej intenzite a trochu poodhalil nie tak jednoznačnú stránku jej vokálnej estetiky. Ide o istú rovnosť tónu a chladnosť. To som však už zahryzol do inej roviny, ktorá s bratislavským koncertom nemala nič spoločné.

Predstavenie Verdiho Otella som uvítal nie iba pre priamy umelecký zážitok, ale tiež pre skutočnosť, že bratislavské publikum (ale i speváci a kolegovia kritici) mohli počuť, ako znejú skutočne dramatické hlasy a akými prostriedkami sa tvorí v opere dráma. Vôbec totiž neprekážalo, keď trojica renomovaných talianskych hosťov - Lucia Mazzaria (Desdemona), Carlo Cossutta (Otello) a Silvano Carroli (Jago) - nedodržiavala do bodky aranžmán a neplytvala silami i koncentráciou pri zdolávaní desiatok schodov. Oni tvorili dramatické napätie predovšetkým silou vokálnych výpovedí, gestom, postojom.

Neváham označiť Silvana Carrolia za jedného z najväčších Jagov dneška (tohto leta som ho v tej istej roli videl vo veronskej Arene) a to nielen pre obrovský, tmavý hlasový fond a fyzický typ. Jeho Jago je komplexnou štúdiou, kde vokálna, technická a výrazová dimenzia sa vzájomne dopĺňajú

a umocňujú. Carroliaho barytón výborne ladil s naslovovzatým dramatickým tenorom Carla Cossutta v titulnej roli. Umelec, i napriek tomu, že už prekročil šesťdesiatku, má stále plnohodnotný materiál a spieva s maximálnym výrazovým oduševnením. Na nezvyčajne tmavý a široký stred plynule nadväzuje vysoké tóny, ktoré neustratili lesk a expresivitu. Ako kontrast k obom mužským hrdinom stála lyrická Desdemona Lucia Mazzarie. Bol to kultivovaný, technicky vybraný výkon. Tón, aj keď nie veľký, niesol sa ľahko, mal kovový lesk i výrazovú nalichanosť. Garantom tohto mimoriadne úspešného večera bol za dirigentským pultom Ondrej Lenárd (inscenáciu viedol po prvýkrát) a zahanbiť sa nedali ani bratislavskí comprimariovia.

Na záver mi ostalo rozlúsknuť jediný problematický oriešok opernej časti BHS. Išlo o hostovanie súboru Štátneho divadla z Košíc. Divák asi ťažko pochopí, prečo vstúpili na festivalovú pódium práve slovensko-talianskym Nápojom lásky od Gaetana Donizettiho (dielo je nastudované v preklade, hosť spieval v origináli), dramaturgicky relevantným iba za podmienky brilantnej interpretácie. Ziaľ, o tú Košičania publikum ukrátili vo všetkých zložkách.

Inszenácia mala premiéru v januári 1986 (obnovenie, resp. doštudovanie roly sa uskutočnilo v apríli 1991), nie je teda žiadnou aktuálnou, ba mám pocit, že príliš nereflekтуje dnešnú tvár jej režiséra Mariána Chudovského. Nevie, do akej miery sa plnia pôvodné inscenačné zámery, avšak koncepcia akéhosi prepojenia javiska s hľadiskom v bratislavskom priestore pôsobila rozpačito a bezdôvodne. Hralo sa síce „akože“ na publikum, no bez vtípu, bez nápadov, ktoré by steklili, vyvolali dialóg. Za veľmi nešťastné považujem výtvarné riešenie Jána Hanáka. V optimistickej, komicko-epickej opere postavil čierny horizont, to je priam neveriteľné...

Pri všetkej úcte k zásluhám dirigenta Borisa Velata, jeho poňatie donizettijskej partitúry nezodpovedalo charakteru diela, ani interpretačnej tradícii. Bolo ťažkopádne, mdlé, málo kontrastné a predovšetkým mu chýbal vtíp. O orchestri - a podobne i zbere - pritom nemožno povedať, že sú bez schopnosti, treba ich len zobudiť, inšpirovať i trochu „vydrežurovať“. V sólistickom obsadení výrazne dominoval bývalý ko-

Otello - Carlo Cossutta

Snímky archív autora

šický sólista, dnes už medzinárodne známy Stefan Margita. Jeho hlas bol vždy zvučný a lesklý, s odstupom času však získal na plasticitosť, plynulosť legatového ťahu, upevnil si vyššiu polohu. Hoci nemá typický belcantový tenor (Margitova vokálna estetika je inde), predstavil vskutku korektnú podobu Nemorína. Oleg Korotkov je typovo všetko iné, len nie Dulcamara. Jednoducho, nemá pre tento part vokálny cit, nevie kedy viazať frázy, kedy parlandovať (azda by mu to dobrý dirigent dokázal vysvetliť), herecky tápe. Odhládnuť od toho, je to perspektívny mladý spevák, ktorého vyšší basbarytón môže nájsť nemalé uplatnenie. Hostujúci Peter Šubert (Belcore) sa nevyhol istému forsiovaniu - robí to spravidla na väčšom javisku - no i tak pôsobil dosť matne. Vari najväčšmi sklamal Jana Havranová ako Adina. Vôbec by som jej nevyčítal miniatúrnosť hlasového fondu, keby mal rezonančnosť, farbu a lesk.

Logika predpokladá, že po bratislavskom hostovaní by malo dôjsť v košiciach k vytřízveniu a otvorenej sebareflexii. Košičania sú však bezprostredne po otvorení zrenovovanej budovy divadla (7 rokov hrali v nehostinnom provizóriu), takže rád im zaželám, aby o dva-tri roky pricestovali v plnej tvorivej sile, aká im vždy bývala vlastná. PAVEL UNGER

Niekoľko variácií na tému: Lamenti e Trionfi

Dokončenie z 1. str.

Neostalo zadusené stupidnou naivitou kantáty Moskva. Hudbu P. I. Čajkovského považujem za jeden z divov sveta. Každý z nás má ale svoje slabé stránky a Čajkovskij tiež občas šliapol vedľa. Nechápem, prečo máme dnes takto okato poukazovať na jeho prešľapy. Nepomohli ani pekné hlasy (hlavne **Denisa Šlepkovská**), ani hostia z **Brna (filharmonický zbor)** - prasto nepomohlo nič. Po chvíľkach malej radosti z Fresiek prišlo znetvorené gesto zúfalej lamentácie. Múza dramaturgie ani účinkujúci prvého koncertu SOSR-u neprebrodili mútnu vodu Styxu a pre mňa ostali stratení v ríši tieňov. Prišiel ale Orfeus z ďalekej krajiny a razom nastala obroda ducha...

Druhá časť. Trionfi.

Spomínaný Orfeus sa tento raz prevetlil do podoby Japonca **Yutaka Sado**. Ak mám byť úprimný, čosi také, aké predviedol tento hosť na pódiu som ešte nevidel. Verím tomu, že jeho prístup k dirigentstvu a dirigovaniu by mohol pobúriť a pohoršiť ktorúkoľvek úzkoprsú komisiu zostavenú z prívržencov klasických metód vo vedení orchestra. Yutaka Sado tieto klasické metódy ovláda, ale nespolieha sa na ne celkom do dôsledku. Aj na pódiu Koncertného štúdia SoR akoby ostal verný starým tradíciám japonskej kultúry uctievaťcej rovnováhu medzi telom a duchom. Do akcie zapojil naozaj celé telo, občas stál na jednej nohe, občas drel, raz zaujal pozíciu páva, raz pozíciu tigra... a hudobníci hrali o dušu. Konečne som na tvárach „rozhlásokov“ videl aj trochu nadšenia a radosti z hry. Pritom mali stále čo robiť. Na úvod zaradil Yutaka Sado poriadne ťažkú rozcvičku - **Schubertovu nedokončenú symfonickú lamentáciu h mol**. Tento raz ale lamentoso Schubertovej hudby znamenalo triumf pre hráčov a pre dirigenta. Akoby nestačili nástrahy položené Schubertom, Yutaka Sado nasadil v prvej časti symfónie poddimenzované tempo blížiacie sa viac k typu Allegretto, než Allegro moderato. Nič zlé sa ale nestalo, len sláčikári si museli dávať obzvlášť pozor na pravidelnosť úvodných rozochvených tremoliek a dychári zasa boli nútení siahnuť hlbšie do rezervára ich dýchacieho ústrojenstva, aby dotiahli každú frázu tam, kam patrí. Neostali v hanbe. Ruku k zdarnému dielu priložili aj vynikajúci sólisti večera - **trúbkarka Carole Dawn Reinhardt** a **fagotista Klaus Thunemann**. Myslím si, že každý z profesionálov ocenil ich spoločné muzicovanie v **Hindemithovom Koncerte** pre tieto dva nástroje a sláčiky. Sólisti urobili z Hindemitha ozajstnú udalosť a tým sprístupnili pomerne náročnú hudbu aj menej skúseným poslucháčom. Nuž a **Prokofievova 5. symfónia** v druhej fáze koncertu zalomcovala so mnou vari najsilnejšie. Zrazu to všetko bolo reálne: zrazu hráči bojovali o detail, zrazu zneli sekcie vo vzájomnej súhre, zrazu nebol až takým problémom akusticky hluchý a jalový priestor KS-1! Sláčiky síce sčasu na čas zadistonovali, to však nebolo relevantné tomu pozitívnemu, čo Yutaka Sado vytiahol z orchestra, ktorý mal nárok byť v depresii. Depresia sa nekonala, konalo sa maximálne príjemné prekvapenie. A ja som bol rád, že 9. októbra sa v Koncertnom štúdiu na Mýtnej ulici hrala extra liga.

Motto: Peter Iljič Čajkovskij: 6. symfónia (3. a 4. časť)

Účinkovala Slovenská filharmónia.

Tretia časť. Allegro molto vivace.

Triumfálne ťaženie filharmonikov, ktoré mi asociovalo triumfálny pochod z Čajkovského skladby prebehlo počas jedného večera na otváracom koncerte BHS '94. Zdatným, zručným a múdрым vojvodom oddielu filharmonikov bol **Jiří Bělohlávek**. Mohol sa spofahnuť na svoji pravú ruku (ktorá sedela na pódiu zhodou okolností po jeho ľavici...) - na rúkúškeho veľmajstra v hre na klavír, na **Rudolfa Buchbinder**a. Koncert začal troška rozpačito nie veľmi atraktívnym opusom **Antonína Dvořáka (Scherzo capriccioso)**, takže hrmieť na dobré časy začalo až v **Beethovenovom 5. klavírnom koncerte**. Rudolf Buchbinder ma presvedčil o tom, že veľký výkon môže byť sprevádzaný rukolapne ľudskými reakciami, že falošné gestá a napomádané poklony nie vždy bývajú osožné veci. Ku klavíru si sadol úplne spontánne a okolo jeho tela sa začalo šíriť fluidum neviazanosti, irečitosti, pravdivosti, uvoľnenosti. Za tým všetkým stála „šedá eminencia“ - intelekt a absolútna znalosť remesla a materiálu. Beethovenov mohutný koncert nič nestratil na pompe a lesku a bol pritom roztančený a láskavý. Buchbinder ho nesotil do ríše pýchy a arogancie, ktorá je v súvislosti s touto skladbou pre niekoho priam na dosah. Rudolf Buchbinder je zvyknutý dirigovať od klavíra, čo bolo očividné z jeho permanentného kontaktu na hráčov SF. Tento raz mu situáciu uľahčil Jiří Bělohlávek - elegantný, koncentrovaný, schopný akceptovať nápad z iných strán. Je evidentné, že Jiří Bělohlávek má vyhranený názor na vec, nie je hluchý a slepý a reaguje na vhodné podnety zvuka. Obdivoval som vždy zvláštne prepojenie stoického pokoja a tvorivého napätia prítomného v jeho gestách. Bělohlávek pôsobí aj ako doping aj ako relaxačný prostriedok. Hráči mu zrejme dôverujú, necítia vratku pôdu pod nohami a keď už nie inak, môžu s istotou čítať z jeho rúk. Tie pracujú celkom bezchybné. Slovenská filharmónia a Jiří Bělohlávek dostali priestor v 4. symfónii **Bohuslava Martinů** a tento priestor naplnili jednoznačne nadštandardným výkonom. Okrem toho, že partitúru Bohuslava Martinů sú u nás šafrované s ťažkosťami, že teda neexistuje žiadna tradícia, 4. symfónia je ťažkým hraním. Do popredia vystupujú dimenzie, ktoré nie sú v symfonickej literatúre bežné. Láka aj sonorizmus, kvetnosť farebnej palety, na druhej strane ale zaväzuje disciplína a pohotovosť v chápaní harmonického okamihu a jeho časopriestorového pôsobenia. Filharmonici na otváracom koncerte BHS dokázali, že v nich drieme statočné srdce profesionálov a že cítia čosi také, ako stavovskú hrdosť. Akoby im narástli krídla a nad zložitým terénom troch skladieb sa vznášali hľadiac na veci s triezvym a premysleným úsudkom.

Štvrtá časť. Adagio lamentoso.

1. októbra, v deň otvorenia BHS slovenskí filharmonici zrejme netušili, že zasa prídete ktosi, kto im prístrihne krídla a znova ich podstretí božstvom povrchnosti a ničoty. Tento raz hral úlohu Mefista nemecký dirigent **Gunter Neuhold**. A aby boli lamentácie srdcervúcejšie a čo možno najtruchlivejšie, prvým číslom programu dňa 9. októbra bolo torzo symfonického skladby **Martina Burlasa Predposledné leto**. Ktovie, čo viedlo skladateľa k tomu, aby prepožičal svoj titul konvenčnému a teda v jeho očiach antagona zlému festivalu? Dlh pred štartovacím výstrelom, ktorý uviedol udalosť do varu som premýšľal, ako bude Martin Burlas znášať skutočnosť, že jeho spomienky alebo vize týkajúce sa fenoménu predposledného leta budú v Redute počúvať dámy v róbach a páni vo večerných oblekoch. Kde je underground? Kde ostali posunky odmietnutia osúchaných manier zavádzajúcich pokrytectvom alebo planým leskom? Nebol to ústup z pozícií, keď Predposledné leto uviedlo na pódium farbistú jeseň **Szymanowského Husového koncertu**? O partnerskej pointe vzťahu Burlas - Beethoven (2. symfónia) mohol tiež kde-ko zapochybovať. Martin Burlas však svoj partitúru, vyklieštenú pre potreby koncertu BHS niekoľkými vi-de, predsa len ponúkol do pľacu a pán Neuhold mal čo robiť. Vlastne: nemal. Predposledné leto sa prelievalo pred očami hráčov a ušami poslucháčov ako lenivá hmota ovládaná ospalými metrorými výbojmi „kilových“ nôt. Zvukovo atraktívne médium sa zriedko očividného pohybu kamsi (aj keď nie rovno vpred). Čas sa zastavil, čo by ktokoľvek z nás hocikeď rád a ochotne prijal. Zjeme až príliš rýchlo a rád sa nazdávam, že Martin Burlas chce nám, uponáhľaným a vystresovaným individuum poskyt-núť vhodný medikament. Jeho terapia človeka môže a nemusí prijať. Mňa droga Predposledného leta ani neuspala, ani ma nevyprovokovala k výnimočnej aktivite (vrátane prejavov agresivity a urážky). Žiaľ, nezapôsobila ani na dirigenta, ani na hráčov SF. Úlutoval som **Ivana Zenatého**, ktorý prišiel s dobrým úmyslom očariť publikum hudbou **Karola Szymanowského**, sporadického to hosťa na našich pódioch. Gunter Neuhold venoval na skúškach prípravu **1. husového koncertu** zvýšenú pozornosť. Nečudo. Szymanowského hudba

je záhadnou krásou, ktorá zväzda tými najerotickejšími prostriedkami, zároveň ale vyžaduje veľkorysosť, znalosť problému a húževnatosť. Ivan Zenatý mohol mať čisté svedomie. Prišiel pripravený, neutiekal sa k lacným efektom. Hral so zmyslom pre farbu aj formu. Jesenná farebnosť Szymanowského hudby ale nemohla preraziť cez mútny filter orchestraľného zvuku. Neuhold and SF predviedli bežný paušál, nezainteresovaný, odosobnený. Bol to veľký rozdiel, sledovať filharmonikov pod vedením Jiřího Bělohlávka a o pár dní neskôr pod antivedením Guntera Neuholda. To však nebolo to najhoršie. Prišla Beethovenova 2. symfónia - a to radšej ani nemala! Hráči SF sa po koncerte nechali počuť a skonštatovali, že Beethoven vlastne ani neskúšali. Pán Neuhold asi nevie, že to sa nepatrí. Išiel s cudzou kožou na trh. V Beethovenovej menej repertoárovo „okukanej“ symfónii nefungovalo vlastne vôbec nič. Čakal som, že hráči prestanú hrať, alebo že chulostivý organizmus symfónie podľahne horúčkavým prejavom a skolabuje. Ak poviem, že tento koncert bol hysterickou lamentáciou nad neschopnosťou, budem veľmi mierny a priateľský. Gunter Neuhold priviedol filharmonikov na okraj útesu a stačil už len malinký krôčik, aby sa všetko zrútilo do rozďavenej priepasti diletantizmu tváraceho sa veľmi profesionálne.

Motto: Carl Orff - Trionfi.

Účinkovali: Sinfonia Varsovia a Helsinská filharmónia.

Na cykle kantát Carla Orffa ma okrem iného vždy fascinovala skutočnosť, že tvorca dokázal prepojiť viaceré, zdánlivo nesúvisiace roviny. V triptychu kantát sa Carl Orff hlboko poklonil pred históriou. Zároveň zacítil inšpirujúcu silu prirodzenosti, prirodzenosti, pudovosti a demaskovaných archetypov. Nuž a, nie nakoniec, požadoval a stále požaduje absolútnu interpretačnú disciplínu, nadhľad, majstrovstvo, telo aj dušu človeka. Čosi podobné poskytl publiku dva koncerty BHS, ktoré by som označil za tip-top celého festivalu. **Sinfonia Varsovia** prišla do Bratislavy skromne a tiško. Odišla ale so vztyčenou hlavou, sprevádzaná tým, čo možno naozaj označiť ako frenetický potlesk každého jedinca, ktorý má dobré uši, oči a je dobre infor-

Jedným z „magnetov“ tohtoročného festivalu bolo umenie a osobnosť Lorda Yehudi Menuhina.

movaný o podstate hudobníckej práce. Pod vznik orchestra sa podpísal Yehudi Menuhin a - čo možno znie ako paradox - Poliaci rozhodne predčili aspoň o jednu konšukú hlavu koncert orchestra Philharmonica Hungarica, ktorú dirigoval Lord osobne. Dirigentskú zodpovednosť za totálny úspech zoberal na seba zrejme veľmi rád **Volker Schmidt-Gertenbach** z Nemecka. Na rozdiel od svojho krajanu Neuholda, ktorý viedol Slovenskú filharmóniu po berliozovskej ceste na popravisko, Volker Schmidt-Gertenbach pracoval bez akéhokoľvek zaváhania. Mal šťastie, pretože za pultami - čo človek, to virtuóz. Už dávno som nepocítil čosi také, ako pri prvom akorde z **Mozartovej Lineckej symfónie**. Sláčiky v obsadení 8-7-5-4-2 (teda žiaden „symfóniák“) a ento akord zaznel plnokrvne, obdarený atmosférou neomylných úty voči tomu, čo robím (teda aj voči histórii), zaznel ako prílev tých najvrúnejších a najintenzívnejších pozitívnych pocitov, živelné, s radosťou do života a - do tretice - zaznel úplne samozrejme, po dohode všetkých hudobníkov, ktorí sa disciplinovanne podieľali na jeho oživení. Nastalo teda čosi, čo mi dnes naozaj pripomína Orffovu trilógiu. Od tohto akordu sa odvíjali nitky tých najskvostnejších hudobných situácií. Ťažko vytrvať. Mozart oslnil tou najkrajšou živelnosťou, bol doslova odpičknutý, dokonaly po každej stránke. Potom prišla chvíľa pre nemeckú huslistku **Antje Weithaas**, ktorá prijala úlohu sólistky v **Husovom koncerte g mol Maxa Brucha**. Antje Weithaas, odchovankyňa školy bývalej NDR fascinovala na jar 1994 publikum Pražského jara (spolu s Liborom Peškou a Berlinskými symfonikmi) a na jeseň rovnako fascinovala publikum v Bratislave. Na rozdiel od Ingeborg Baltaszi, u Antje Weithaas išiel osobnostný pôvab ruka v ruke s premysleným a vynikajúcim výkonom. Krásny nástroj znel v rukách mladéj Nemky naozaj očarujúco, nádhorne. Bruchovi sa dostalo všetkého, po čom vo svojej partitúre túžil - znelo affettuoso, pasionálne polohy, kontakty na ľudové intonácie boli zreteľne diferencované od iných polôh, frázy boli vždy dokonalo klenuté a dokonane až k logickému rezultátu, preporenie na orchestre bolo stopercentné. Antje Weithaas hrala síce romanticky vášnivo, mala však stále kontrolu nad udalosťami. Členovia orchestra nahrávali sólistke bez zaváhania a efekt bol nielenže ohurujúci, ale predovšetkým potešujúci. Človek vari ani vlastným ušiam nemohol veriť, že názivo sa dá takto zahrať. V naznačených intenciách pokračovala **Škótska symfónia Felixa Mendelssohna-Bartholdyho**. A akoby nestačilo virtuozity, Volker Schmidt-Gertenbach dal pokyny k pridávkom. Nič ťažšie ako Rossiniho predohru k opere Taliana v Alžíri a Finále Prokofievovej Klasikej symfónie asi nemali naporiadiť. A to jeden z hráčov primu, potom, ako mu praskla struna odohral Rossiniho kdesi v neuveriteľnej polohe na inej strane. Myslím, že 4. októbra mali všetci členovia SF sedieť v Redute a pozeráť sa na to, ako hrajú a ako sa správajú profici.

Hostia zo Severu prišli troška inak naladení. Nie, že by neladili (kdežeby!), ale zvolili inú dramaturgiu. Pokiaľ Sinfonia Varsovia vsadila na brilanciu v jej rôznych podobách, **Helsinská filharmónia** exportovala na BHS žiadumčivý repertoár plný neúprosnoty, maskulinnej drsnosti, prirodzenosti. Pokiaľ prišlo na **Jeana Sibeliusa** (akože inak...?), odznelo **Mahlerovo Adagio z Desiatej symfónie** a **Violončelový koncert Joonasa Kokkonena**. Veľa ľudí si pozvzdychlo: Fíni prišli so svojim repertoárom a strednej Európe urobili poklonu Mahlerom, nuž a **Slovenská filharmónia** zignorovala **slovenskú tvorbu** (okrem problematického Predposledného leta). **Prečo...? Ktovie**. Mahler bol v podaní alla Suomi podnetný a inšpirujúci. Konečne som počul Mahlera chlapeckého, neuplakaného, nementujúceho. **Okko Kamu**, prvotriedny reprezentant finskeho dirigentského umenia, nasadil strohejší, linearistickejší tón. Úsiloval sa, aby frázy boli konkrétne, aby neupadali do stavov bezudného samofúbošťa a limonádovitosti. Potom aj jedenástónový klaster zaznel v neuralgickom bode zlateho rezu logicky a bol dôvtipne pripravený. Mahler „odhalil“ aj silné stránky orchestra - vyrovnanosť sekcií a najmä istotu v sekcií klasické (napr. impozantné nasadenie v extrémnych polohách znáci vždy čisto a objemne) Violončelový koncert Joonasa Kokkonena zoberal do rúk tiež odborník naslovovzatý - **Arto Noras**. Ten si poradil s náročným textom bez problémov a optimálnym spôsobom predložil vydatné dielo zvedavcom a aj tým, ktorí možno pochybovali. Všetko v Koncerte znelo čisto, priesačne, vážne a zodpovedne, čo Kokkonenovej kompozícii rozhodne prospelo, ba, čo ju naplno vystihlo. Radosť z prvej polovice programu bola obrovská. Až taká, že som prestal počas pauzy merať čas. Nevieť kto, ale

Dokonalá súhra - Rudolf Buchbinder a Jiří Bělohlávek. Snímky TASR

niekto určite zabudol na balkóne v Redute po prestávke zazvoníť. Stalo sa to, že som spolu s ďalšími desiatimi ľuďmi dobehol už len k zavretým dverám znemožňujúcim vstup do siene. Aká zlá zhoda okolností. **Symfonická básň Jeana Sibeliusa Tapiola** poznám veľmi dôverne a veľmi dlho. Od prvej chvíle, kedy som sa jej čarokrásne odával pri aparátore som túžil zažiť ju raz life. 10. októbra som mal túto možnosť - a takáto banalita mi skrížila plány. Nechcem nikoho zafahovať do mojich pocitov, ktoré som v rozhlasovej réžii a za dverami Reduty prežíval. Z toho, čo som počul som bol nadšený a zároveň som lamentoval, že nie som pritom. **7. symfónia** toho istého autora ma presvedčila už za mojej aktívnej účasti o tom, že som sa nemýlil. Fíni majú Sibeliusovu hudbu v krvi, pretože on písal ako Fín. Cesta k Siedmej symfónii môže byť ťažká a komplikovaná. Zriedka sa revolúcie, jej tektonika je na hony vzdialená predstavám Stredoeurópana, je chlapycky drsná aj žensky nežná, melancholická, ozyvajú sa v nej zvuky vody, lesa, vesmíru a reč pravého človeka. Tak ju podali hostia z Helsink. Mali úspech a s hrdosťou pridali **Sibeliusovu Finlandiu**. Tak to má byť, tak sa to robí. Účinkovanie Helsinskej filharmónie bolo triumfom po každej stránke.

Motto: Giuseppe Verdi - Triumfálny pochod z opery Aida

Účinkovala Philharmonica Hungarica

Je známe, že Verdi chcel svojou Aidou zapôsobiť, že mu záležalo na fasáde, na lesku a na pompe. Pritom je však každému jasné, že poloha maestasosa je len ilúziou a že kľúčový problém Aidy je kdesi inde, v tragicko- nenaplnenosti ľudského vzťahu. Večer 5. októbra bol vopred avizovaný ako vrchol BHS, listky z celkom pochopiteľných príčin zmizli z pultov pokladnice v poriadnom predstihu a vari len v ten večer usporiadatelia nevpustili do Reduty študentov prahnúcich po extra zážitku. Bolo mi ich aj ľúto. Nechcem však byť zlý a uštipačný ak skonstatujem, že o nič mimoriadne nepišli - pravda okrem toho, že nemohli sledovať v akcii **Lorda Yehudi Menuhina**, tohto Čarodēja - Dobrodeja. Fanfárový líder chcel na koncerte dosiahnuť aj Alena Heribanová, ktorá v úvodnom show - entré estrádnym spôsobom vykrikovala niekoľkokrát za sebou „Lord Yehudi Menuhin!!!“ Viem, že to nemala z vlastnej hlavy a že kohosi reprezentovala. Takisto viem, že úctu treba vždy a za každých okolností prejavovať. **Show v Redute ale nebolo veľmi účtvé...** Nič to. Koncert začal. Od taktu k taktu vo mne narastal pocit sklamaní. Philharmonica Hungarica, ktorá pôvodne vznikla z maďarských emigrantov na pôde Nemecka, za výdatnej mecenáskej podpory Lorda Menuhina, sa prezentovala ako orchester bez výraznejších charakteristík. Zvukový ideál bol v medziach u nás ľahko dostupnej normy a v ničom neprevyšil povzdme zvuk našich filharmonikov z otváracieho koncertu BHS. Lord Yehudi Menuhin pôsobil viac silou osobnosti, než konkrétnym gestom, čo však je celkom logické a obdivuhodné. Podobne sa vyvíjal **Bartókovo Koncert pre orchester**. Nie všetko ladilo, nie všetko zaznelo v dokonalom synchroné (ako napríklad v prípade ansámbľu Sinfonia Varsovia alebo Helsinskej filharmónie). Najslabšou položkou slávnostného večera bol ale **Schumannov Klavírný koncert** v podaní syna Lorda Yehudi Menuhina **Jeremého**. Tam vonkajškosť a lesk fasády úplne spľasli a zhasli. Jeremy Menuhin použil veľmi zvláštne metódy, ktorými si chcel podmaniť nádherný Schumannov Koncert. Akoby vôbec neuvažoval o tom, že hrá Schumannu a kto Schumann bol. Okrem toho, že mal podližnosti voči technike (nedohraté frázy, nerealizované tóny, intonačné „kiksy“...), zignoroval aj viacdimensionálnosť Schumannovej poetiky. E. T. A. Hoffman aj Jean Paul ostali v jeho rukách nevyšľaní a nijako sa nemohli prejavovať. Koncert ostal sledom tónov, fráz, častí - a hlavne nepochopiteľných exkurzov na Schumannovi vzdialené poetické teritória. Po úspechu Poliakov z utorka vo mne vzbudil stredňajší slávnostný koncert skôr negatívne stavy a mohol oprávňovať aj k čomusi, čo sa podobá lamentáciám.

Motto: Prezidentské fanfáry

Účinkovali Viedenské symfonici

Ak niekam zavíta hlava štátu, je to vždy čosi, čo má nádych triumfálnosti a výnimočnosti. Výnimočné ale netriumfálne bolo gesto prezidenta M. Kováča na koncerte Viedenských symfonikov. Situácia: orchester už dlhšie nastúpený, čestná lóža v Redute otvorená, chvíle očakávania... vtom nastupuje hrdina večera, dirigent **Leonard Slatkin**. Potlesk, počas ktorého ale vchádza do lóže prezidentský pár so suitou. Komu sme vlastne tleskali...? Scénka pokračuje: Leonard Slatkin sa pokloní, zaujme pevnú pozíciu na stupienku a zrazu, aký to div divúci, namiesto rozprávkového motívu predohry Sen noci svätého - janskej Felixa Mendelssohna Bartholdyho ovalia hráčov, dirigenta aj poslucháčov zahŕňaný tón zlej náhrávky prezidentských fanfár. Málokto z ľudí v Redute vedel, o čo ide. Výhodu mali ti, ktorí sedeli na balkóne a mali možnosť všetko sledovať. Kde sa stala chyba, to neviem, rozhodne to však nebol triumfálny príchod prezidenta republiky. Dala sa vari zariadiť iná „dramaturgia“ aj technická realizácia fanfár... Ani ma veľmi neprekvapilo, že úvodné tóny predohry boli rozladené a rozkolísané, vrátke. Netrvalo ale dlho a Viedencia sa zmobilizovali k dobrému výkonu. Porovnal by som ich s orchestrom Philharmonica Hungarica - teda zdravý prevádzkový priemer. Troška ma prekvapilo obsadenie sláčikov v **Mendelssohnovej predohre** (ak ma pamäť nemýli, videl som na pódiu deväť kontrabasov a tomu adekvátnu masu ostatných nástrojov). V **3. symfónii** **Ralphu Vaughan Williamsa** so sopranovým sólom (**Linda Hohenfied**) už bolo obsadenie opodstatnené. Výsledný efekt v ničom nenaštrbil moje presvedčenie, že WS sú kvalitným telesom, ktoré popri bohatšej koncertnej aktivite dokáže na seba aj pracovať. Zaujal ma najmä obľá a sýty zvuk, eliminovanie extrémov v dynamike a tempo. Viedencia našli pod vedením Američana Slatkina kľúč k záhadnej a vefaváženej kantorskej hudbe Ralphu Vaughan Williamsa, takže ich výkon možno rátať aj v našich pomeroch, kde o tomto Angličanovi toho veľa nevieme za vhodný spôsob výkladu. V druhej fáze koncertu znelo už iba jedno dielo - **Beethoven Harold**. Aj vďaka mimoriadne disponovanej violiste **Nobuko Imai** z Japonska sa z veľkej symfónie stal veľký zážitok. Konečne som raz začul tón violy nieš sa v čističkých intonáciách nad zvukom veľkého orchestra. Raz darmo - v rukách ozajstného odborníka je viola úchvatným médium pre komunikáciu. Harold aj pridavok (časť z **Regerovej Suity pre violu sólo**) znel pod kontrolou Nobuko Imai úplne presvedčivo a atraktívne. Bol to ozajstný triumf, hoci viola si rada častejšie zalamentuje...

IGOR JAVORSKÝ

Príkladná Česká filharmónia

Po prvý raz za 30 rokov existencie BHS hosťovala v Bratislave Česká filharmónia ako zahraničné orchestrálné teleso. Snáď i preto v ten večer - 11. októbra - počtali koncert svojou návštevou naši najvyšší vládni predstavitelia na čele s premiérom Jozefom Moravčíkom i predstavitelia diplomatického zboru ČR na Slovensku. Do Bratislavy pricestovala ČF so svojim šéfdirigentom **Gerdom Albrechtom** priamo zo svojho švajčiarskeho turné. Dramaturgiu koncertu tvoril symfonický obraz, op. 9 **Toman a lesná panna Z. Fibicha**, pútavá a inšpirujúca 2. symfónia **Viktora Ullmana**, pražského skladateľa židovského pôvodu, ktorý zahynul za bránami smutne presláveného Oswiecymu a 4. symfónia e mol op. 98 **Johannesa Brahmsa**. Priznám sa, tešila som sa na tento večer a očakávala ho so záujmom, poznajúc jednak kvality ČF, ale i z toho dôvodu, že príležitosti počuť ju naživo je pre nás na Slovensku čoraz menej.

Pokiaľ som úvodnú Fibichovu kompozíciu vnímala ako prezentáciu českej národnej hudobnej tradície, symfónia V. Ullmana vo mne zarezonovala podstatne intenzívnejšie. Tento sotva 50-ročný, tragicky zahynuvší skladateľ svoju 2. symfóniu skomponoval už v zajatí. Ak je pravdou, že na jeho kompozičné myslenie mala veľký vplyv osobnosť A. Schönberga, ten bol zjavný i pri počúvaní tohto diela. Bolo vzrušujúce čo do bohatosti harmonických a tektonických zvrátov, tém a práce s nimi. Bolo inšpiratívne v tom, ako rôznorodo zaprialol všetky hudobné prostriedky na realizáciu hudobného toku, spod povrchu ktorého preniká citlivá a zraniteľná, trpiaca ľudská duša. Sústredená a zaniete-

ná hra orchestra na čele s vynikajúcim G. Albrechtom, dirigentom nielen múdrom ale aj citlivým, bola prejavom úprimného záujmu zo strany interpretov o Ullmannov hudobný rukopis. Iskra tejto zaangažovanosti zapôsobilá aj na poslucháčov. A tak po čiastočne vlažnom, viac zdvorilom ako spontánnom prijatí Fibichovho Tomana a lesnej panny bolo uvedenie 2. symfónie V. Ullmana odmenené spontánnym potleskom.

Po, pre mnohých z nás dramaturgicky objavnom Ullmannovom opuse, nasledovala teda dôverne známa Brahmsova symfónia. Nie náhodou je G. Albrecht v medzinárodnom meradle uznávaným interpretom nemeckej romantiky. Pri počúvaní Brahmsa v jeho ponímaní som nadobúdala dojem, že ho má vziť tak, že je prirodzenou súčasťou jeho umeleckej osobnosti. Pozná ho do detailov a preto si dovoľí pohrávať sa s ním. Každým tónom, každou frázou, všetkými témami. I keď je jeho základná koncepcia tejto symfónie dôkladne pripravená, jeho nadhľad nad ňou mu umožňuje dotvárať ju priamo na pódiu do individuálnej a osobitej podoby. Skúsenou rukou profesionála cieľavedome, priam tvrdošijne viedol v tento večer G. Albrecht ČF k dynamickému, od romantizujúcich nánosov očistenému hudobnému tvaru, obohatenému pohľadom človeka našej súčasnosti. Na úspechu mala rovnocennú zásluhu i ČF, orchestra zložený z cieľavedomých, disciplinovaných a profesionálne vyhraných hráčov, ktorí nás i v Bratislave presvedčili o tom, že tento orchestra právom patrí medzi európsku špičku, medzi moderné a ambiciózne telesá s vysokým umeleckým štandardom. **MARTA FOLDEŠOVÁ**

TRIUMFÁLNI MOSKOVČANIA

Parafrázou na slávny Caesarov výrok: „Prišiel som, zahrál som, zvíťazil som“ by som mohla jednou vetou charakterizovať hosťovanie **Moskovskej filharmónie** a jej šéfdirigenta **Vasilija Sinajského** na tohtoročných BHS. Na festivalové pódium vystúpil tento orchestra, už 40 rokov pôsobiaci na reprezentatívnom poste prvého symfonického telesa predtým Sovietskeho zväzu, v súčasnosti Ruska, v Koncertnom štúdiu SR 13. 10. večer. Početnému a nadšenému publiku sa Moskovská filharmónia predstavila dielami **S. Prokofieva**, **P. I. Čajkovského** a **D. Šostakoviča**. Pokiaľ **Prokofievova 1. symfónia D dur op. 25**, známa ako **Klasická** bola skôr interpretačnou lahôdkou, **Čajkovského Snehulienka op. 12** bola zas dramaturgickým spetrením koncertu. Vrcholom, a to vrcholom po každej stránke, teda dramaturgickej a interpretačnej bolo uvedenie **6. symfónie h mol** dnes už klasika hudobnej moderny **D. Šostakoviča**. Dominujúcim javom celého večera bola osobnosť V. Sinajského. Ak som spomenula, že úvodná Prokofievova symfónia bola lahôdkou pre uši aj pre dušu, to isté a ešte vo vypuklejšej, vyhranenejšej podobe platilo aj o symfónii Šostakovičovej. Sila osobnosti V. Sinajského je v jeho kreativitě, priam až nespútaneho radostného prežívania interpretovaného diela, z pôžitku prežívania tvoriaceho sa orchestrálného zvuku s atribútmi, ktoré inšpiratívne dokázali zelektrizovať i orchestrálny ansámbl k virtuózne-

mu výkonu. Na prvý pohľad by sa zdalo, že Sinajského gestá sú nadnesené a stavané na efekt. Toto zdanie je však pri pozornejšom sledovaní pod jeho rukami rodiacej sa hudby klamlivé. Snáď so mnou budú súhlasiť všetci, ktorí v ten večer boli v rozhlasovej koncertnej sieni prítomní, že im musela predchádzať tvrda a premyslená práca u dirigenta samotného i u orchestra. Pokiaľ v Prokofievovej symfónii uchvátila v Sinajského ponímaní elegancia, ľahkosť a sviežosť, v Čajkovského hudbe k Snehulienke charakteristická ruská romantika - sladká, melancholická i hýrivá zároveň.

Naliehavé a vážne Largo Šostakovičovej „Šieste“ bolo dôstojnou prípravou k nasledujúcim dvom frapujúcim časťami tohto netradične skomponovaného majstrovského opusu. Tie následne vytrhli poslucháča z letargie, ledva mu dali nadýchnuť, ledva sa pozastaví. Dynamicky a výrazovo gradovali do záverečného Presta, končiaceho ako víťazný výkričník: Som tu a takého aký som ma musíte i dnes zobrat na vedomie! Čo dodať k orchestru? Je výborný! Je to kompaktné teleso s vysokou technickou dispozíciou, ktorú dokáže ešte stupňovať podľa dirigentových požiadaviek. Len závidieť môžeme výbornú sekciu dychov znejúcu čisto a priezračne. Ale aj vitruozitu sláčikovej sekcie. Určite i výraznou zásluhou svojho šéfdirigenta prispeli k zážitku, ktorý v človeku nezhasína hneď po opustení koncertnej siene. **MARTA FOLDEŠOVÁ**

Pestry a svieži

Mužský spevácky zbor **ORPHEI DRÄNGAR** zo Švédska (ktorého čestným členom je i švédsky kráľ Carl XVI. Gustav), otvoril koncert 13. 10. plynulou slovenčinou svojho moderátora Borisa Klangera a „súkromnou hymnou“ zboru Hor, I Orphei Dränger od C. M. Bellmana. Dramaturgia koncertu ponúkla zmes zborových skladieb autorov rôznych národností (vrátane švédskych), medzi ktorými nechýbal ani náš Eugen Suchoň (Hrmavica) predvedený v perfektnéj slovenčine. Absolútne súznenie, čistota jednotlivých hlasov i artikulácia sú vždy známkou výbornej kvality - a toto všetko sme u súboru ORPHEI DRÄNGER mohli nájsť. Hlavná osobnosť, ktorá sa o to

zaslúžila - **dirigent Robert Sund** vyvolal obrovskú dávku sústredenia a koncentrácie nielen u každého člena zboru, ale aj u jednotlivých sólistov - **Olle Perssona (barytón)**, **Andreas Allina (flauta)** a **Folke Allina (klavír)**.

Okrem výbornej interpretácie všetkých predvedených skladieb prekvapili speváci publikum kombináciou svojho vystúpenia so scénickými prvkami. Ukázali tak, ako sa text zložený výlučne z onomatopojí, či gest sprevádzajúcich každodenný život človeka môže stať formou vhodnou pre tzv. „vážnu“ hudbu a tá zas prostriedkom na rozveselenie i pobavenie poslucháča.

SLÁVKA FERENCOVÁ

FAVOURITE SOPRANO ARIAS
I Puritani - Turandot - Gianni Schicchi - La Sonnambula - La Rondine - Lucia di Lammermoor
Lubica Orgonášová - soprán
Symfonický orchester slovenského rozhlasu diriguje Will Humburg
NAXOS - DDD 8.550605

Capuletov, alebo Linda di Chamnix, ale aj Amina zo Sonnambuly, no najmä záverečné veľkolepé číslo z Donizettiho Lucie di Lammermoor (tzv. halucinácia scény), ukazujú Orgonášovej interpretačné majstrovstvo, krásu hlasu, kultúru prejavu v plnom rozsahu. Na tomto vynikajúcom výsledku sa podieľa pochopiteľne aj Symfonický orchester slovenského rozhlasu pod taktovkou nemeckého dirigenta Will Humburga, ktorý or-

FAVOURITE SOPRANO ARIAS

DDD
8.550605

I Puritani • Turandot • Gianni Schicchi
La Sonnambula • La Rondine
Lucia di Lammermoor

Luba Orgonášová, Soprano
Czecho-Slovak Radio Symphony Orchestra
(Bratislava)
Will Humburg

K speváckemu exportu, ktorý vzišiel z našej krajiny okrem Lucie Poppovej a Edity Gruberovej nesporne patrí aj bratislavská roďačka **Lubica Orgonášová**.

Po štúdiách na konzervatóriu a na Vysokej škole múzických umení v Bratislave u prof. M. Smutnej-Vlkovej, pôsobila v roku 1979-83 ako sólistka opery Divadla J. G. Tajovského v Banskej Bystrici a potom našla uplatnenie svojich umeleckých schopností v zahraničí. Vo Viedni a na ďalších zahraničných scénach vytvorila celý rad zaujímavých postáv - aktívna bola tiež koncertne - a postupne sa zaradila medzi najvýznamnejšie sopranistky Európy. Naša kultúrna obec sa s ňou dosiaľ nemala možnosti stretávať „in live“, vďaka HNH International Ltd. jeho bratislavskej expozitúre sa vytvorili priaznivé kontakty, ktoré vyústili do zvukových nahrávok pozoruhodných kvalít.

Orgonášová už dávnejšie zaujala na zahraničných operných scénach pozíciou významnej mozartovskej interpretky. Svedčí o tom aj recenzia nahrávky Mozartovej opery Unos zo Serailu z roku 1991 pre Deutsche Grammophon, v ktorej šéfredaktor najkompetentnejšieho odborného operného časopisu Opernwelt Imre Fabian o. i. napísal, že pani Orgonášová má pre túto hudbu priam ideálny hlas, a ďalej konštatuje, že „cesta Luby Orgonášovej k špičkovým mozartovským speváckam našich čias patrí k najradostnejším zjavom dnešnej opernej scény“.

V týchto dňoch sa nám do redakcie dostala ďalšia nahrávka L. Orgonášovej zostavená zo slávnych talianskych operných árií (vznikla tiež v roku 1991), o ktorej nadšene píše Manuel Brug opäť v Opernwelt (č. 4/1993): „Jej syty a agilný hlas ju robí ideálnou interpretkou romantickej literatúry a Belliniho ozdobám a Donizettiho fioritúram vie dať dramatický zmysel“.

Po niekoľkonásobnom vypočutí tejto cédecky, možno s takýmto názorom iba súhlasiť. Ba dokonca si myslím - aj s ohľadom na jej bratislavskú nahrávku Bohémy tiež pre NAXOS - že Orgonášovej interpretačné schopnosti idú ďalej, že majú mnohovrstevný rozmer. Sopranistka si plne osvojila zásady belcantovej vokálnej techniky, ktorú obohatila o svoj kultivovaný lyrický hlasový fond. Pre Orgonášovú je interpretácia ktoréhokolvek autora, alebo aj len čiastkovej árie, či arietty, vždy tvorivým procesom. Jej suverénna vokálna technika je iba prirodzeným východiskom, na ktorom buduje výraz, prostredníctvom ktorej smeruje do vnútra hudby. Preto v Orgonášovej interpretácii obdivujeme zriedkakedy počuté krásy Belliniho hudby, ktorá už bola toľkokrát poslaná na okraj umenia... Zrejme mal pravdu maďarský hudobný dejepisec, B. Sabolci, keď o Belliniho a Donizettiho konštatoval, že v opravdivom spevákovi z mäsa a krvi videli pozemské dovršenie Spevu ako božieho daru... A Orgonášová tieto vlastnosti ich tvorby odhaľuje s veľkou presvedčivosťou. A tak jej podanie napr. árie Elvíry „Qui la voce sua soave“ z Puritánov, technicky mimoriadne náročná ária Giulietty „Oh, Quante volte, oh quante“ z Montekov a

chestrálny sprievod modeloval s vecným odstupom, ale kde to bolo treba aj s patričnou vnútornou zaangažovanosťou. Recenzovaná CD nahrávka je v každom prípade vynikajúcim umeleckým profilom ďalšej medzinárodne uznávanej speváčky, ktorá na medzinárodnom parnas vyšla z nášho prostredia... **Pozn.: S touto nahrávkou sa bližšie môžete zoznámiť na stanici S 2 14. 11. o 20.30 a 15. 11. o 14.30 h.**

GIOACHINO ROSSINI: SONATE A QUATRO No. 1-6.
Slovenskí komorní sólisti
Umelecký vedúci BOHDAN WARCHAL
DISKANT DK 0014-2

Ak si podaktorí myslíte, že v označení ansámblu je chyba, tak hneď v úvode naznačujem, že nie je. Ide naozaj popri jestvujúcom Slovenskom komornom orchestri, ktorý dlhé roky vedie Bohdan Warchal, o nové komorné interpretačné zoskupenie. S touto iniciatívou - ako sa z textu dozvedáme - prišiel v lete 1992 sám Warchal s cieľom zmeniť klasický komorný orchestra na osem hráčov a dosiahnuť čo najideálnejší zvuk v interpretácii barokovej hudby. A tak založil súbor nesúci názov Slovenskí komorní sólisti, ktorého jadro tvoria: Bohdan Warchal, Quido a Anna Hölblingová, Štefan Reiter, Milan Tedla, Iveta Blažejová - husle, Eva Černáková - violončelo, Tibor Nagy - Double-Bass. V máloznámom a ešte menej hranom Rossiniho mladíckom opuse sa podľa môjho názoru podarilo Warchalovi nájsť zodpovedajúci zvukový ideál. Rossiniho zvukovo priezračná partitúra, napísaná s neobyčajným zmyslom pre technickú brilanciu, vybrúsenú rokokovú ornamentiku pripomínajúcu najrafinovanejšie vyšperkovaný drahokam, našla v tejto nahrávke, ktorú nám ponúka ambiciózna súkromná firma DISKANT (písali sme o nej v č. 13-14) povolaného interpreta. Warchal so svojimi sólistami aktivuje rossiniovskú zmyslovú radosť z muzikovania s plnou dávkou svojej muzikality. Rossini v ňom vďaka Slovenským komorným sólistom, oživa ako majster prskajúcich crescend, ako autor neustále sa obrodzujúcej vitálnosti, ktorý plytvá s nadmernou dávkou melodickej invencie, chvilami máme pocit, že ju ani netriedi ale ľahkomyseľne a s neuveriteľnou márnomyseľnosťou a rýchlosťou kladie na notový papier.

Uskutočnenie tejto nahrávky bolo iste náročné. Veď všetky party sú napísané tiež náročne, s nárokmi na sólistickú vitruozitu. Slovenskí komorní sólisti tu vyrúkovali naozaj s netušenými umeleckými rezervami a interpretačnými schopnosťami. Preto Rossiniho sonáty považujem za jedinečný dramatický počín, ktorý našu diskografiu obohacuje o umelecky mimoriadne vďačný titul.

Pozn.: S touto nahrávkou, ako aj s ďalšími titulmi firmy DISKANT sa môžete bližšie oboznámiť na stanici S 2 12. 11. t. r. o 13.30 h.

MARIÁN JURÍK

MARIÁN JURÍK

ZAOSTRENÉ NA BANSKÚ BYSTRICU

Hneď v úvode chcem otvorene priznať, že priamym podnetom pre nasledovný súbor materiálov bolo pozvanie na 1. Banskobystrické operné dni, ktoré sa konali v dňoch 16.-23. septembra t. r. Vkusná skladačka a pozvánka so zaujímavým programom a najmä inaugurácia nového symfonického orchestra, jasne naznačovali, že treba prítom byť.

Áno, nie je tomu po prvý raz, čo sme v Bystrici boli, keď sa tam niečo dialo. Aj pred 35-timi rokmi som bol svedkom a účastníkom slávnostného a veľkolepého zahájenia činnosti novej opernej scény v rámci Divadla Jozefa Gregora Tajovského. Nová operná scéna sa otvárala Foenstrovou Evou v réžii enfant terrible slovenských divadiel Františka Rella, ktorý spočiatku túto scénu aj kormidloval. Bystrická opera si dlho nepočínala zle. Svedčili o tom pravidelné návštevy slovenských kritikov. Boli tu cenné premiéry diel Suchoňa, Ciklera, Andrašovana, Frešu a i., ale aj svetových klasikov, z ktorých niekoľko titulov zaznelo v slovenskej premiére. V sólistickom ansámblu sa zaskveli mená Edity Gruberovej, Ľubice Orgonášovej, Sergeja Kopčáka, Štefana Babjaka - zakladateľa prvej slovenskej speváckej dynastie, a mnohých iných, ktorí po svojich začiatkoch na bystrickej scéne pokračovali vo svojej ka-

Vynovené banskobystrické námestie ožilo duchom týchto dní...

riére v Bratislave, Brne, Ostrave, Prahe a v zahraničí. Za dirigentským pultom stáli dirigentské talenty, ktoré bratislavský centrimus odmietať - Anton Buranovský, Ján Valach, Ján Kende, zadramaturovali si tu na krátko Zuzana Marczellová, Igor Vajda, v réžii udávali tón predovšetkým hosťujúci režiséri Kornel Hájek, Branislav Kriška, Václav Vězník a i.

V Bystrici sme zažili chvíle radostné, milé, inšpiratívne, ale aj menej radostné. I napriek nepravdom z centra, ambiciózne sa rodila Katedra hudobnej výchovy, vznikla pobočka Slovkoncertu, ktorá posilnila regionálny koncertný život, svoj priestor dostal rozhlas a televízia - a škoda, že ho pre hudbu tak málo využívali. Mnohí členovia bystrickej opery externe pôsobili na žilinskom konzervatóriu a tak sa zdalo, že zásluhou opery v Bystrici bude rozkvetáť bohatý hudobný život. Žiaľ, nestalo sa tak. Po opadnutí pychy Bystričanov z prvých rokov „vlastníctva“ opery,

predstavenia, ale aj premiéry, začali žiť prázdnotou. Za všeobecnú príčinu sa považovalo konzervatívne osadenstvo mesta, nekvalitné vedúce divadla, nedostatok kvalitných umeleckých síl, pre tamojšie publikum neadekvátna dramaturgia a pod.

Banskej Bystrici však dlho čosi chýbalo. Bolo ju treba prebudiť zo spánku šipkovej Ruženky a zo zlého sna, že stačí byť zaživa v Bystrici... To však poznáme. Posledné roky poskytli Bystrici šokujúcu terapiu. Bystrica má byť centrom slovenského bankovníctva, po druhýkrát sa tu konala zaujímavá výstava FINEX-u (bankovníctvo, peňažníctvo, poisťovníctvo), k svetu sa má podnikateľská sféra. Skrášlené a vynovené námestie vytvára podmienky pre aktívny spoločenský denný i večerný život. A keď k tomu pridáme iniciatívu vedenia, dnes už štátnej opery - čo bol počin výsostne správny - najmä jej riaditeľa Jaroslava Smitku, tak pochopíme zmenu atmosféry mesta, v ktorom oživa aj kultúra.

Pod divadelnú strechu sa dostali komorné súbory Trávníckovo kvinteto a Jurovského dychové kvinteto, Klub Bohéma je miestom komorných koncertov, ale aj priateľských stretnutí hosťov s umelcami.

Najcennejšie je to, že o hudobné dianie, o existenciu opery, symfonického orchestra prejavili veľké porozumenie predstavitelia mesta i po kultúrnom živote túžiaci bankári či podnikatelia. A tak sa ukazuje, že Banská Bystrica má v súčasnosti predpoklady stať sa nielen čulým hospodárskym, turistickým, ale aj kultúrnym centrom. Napokon, mohli sa o tom presvedčiť aj diváci našej televízie, ktorá z prvých dní priniesla dokumentárny portrét v rámci Kultúrnej revue nazvaný Existuje duch mesta? Áno, existuje, treba ho však oživiť a dať mu príležitosť. A skutky tiež robia jedine ľudia... A tak je len pochopiteľné, že naše (i televízne) zaostrenie na hudobný kvas v Banskej Bystrici bolo opodstatnené.

1. BANSKOBYSSTRICKÉ OPERNÉ DNI

TERÉZIA URSÍNYOVÁ

Banskobystrické operné dni sú tým, čo nás prilákalo nielen na oslavy 35. výročia tunajšieho operného stánku - dnešnej štátnej opery. S dostatočným predstihom poslalo vedenie opery pozvánky na 1. ročník nového operného festivalu BBOD - s lákavou bilanciou svojej poslednej tvorby, s ponukou niektorých hosťujúcich sólistov a prezentáciou všetkých telies, ktoré pracujú na pôde štátnej opery. Škoda, že z hudobno-kritickej obce sme tu boli iba dvaja, potom v jeden večer traja... lebo práca Banskobystričanov by si zaslúžila väčšiu pozornosť nielen v domácych masmédiách, ale tie mohli sprostredkovať lepší kontakt pre celé Slovensko. Bystričania realizovali BBOD, vraj, za skromné prostriedky z MK SR a mesta. Možno sa pýtať, prečo tento nový festival? Dlhšia prestávka ma oddialila od výsledkov ostatných premiér, a tak som s radosťou konštatovala, že štátna opera nezmenila iba názov a štatút (1. júla 1993 došlo v DJGT k administratívnejmu oddeleniu činohry vo Zvolene a k premenovaniu Opery DJGT na štátnu operu Banská Bystrica). Zmenila i umeleckého šéfa - stal sa ním skúsený profesionál Doc. Branislav Kriška. Vniesol do súboru istotu, rozvahy, pokoj potrebný k umeleckej práci, ale aj inšpirácie zo svojho bohatého operného života. Angažovali nových sólistov, ba i novú umeleckú vedúcu baletu (Z. Hájkovú). Od 1. 4. 1990 je riaditeľom divadla Jaroslav Smitka, osobnosť výrazných manažérskych ambícií, ktorá zvýraznením propagácie, náročnosťou na umelecké výsledky, výberom spolupracovníkov na umeleckých miestach, neúnavnosťou pri „zviditeľňovaní“ telesa doma i v zahraničí, pomohla preklenúť banskobystrickej opere povesť priemernosti. Rada by som v tomto kontexte spomenula aj dirigenta Pavla Tužinského (rozhovor s ním prinášame na inom mieste), ktorý pôsobí v Banskej Bystrici od r. 1991. Nepochybne aj jeho zásluhou sa orchestra, dlhé roky veľmi slabý článok v reťazi umeleckej práce DJGT upevnil, dostal lesk a potrebnú kvalitu. To,

že na BBOD sme počuli - aj keď pod inou takovkou (mladého asistenta Igora Bullu) koncert „pokšteného“ Symfonického orchestra Banská Bystrica, je iste nie náhoda. Skôr za tým vidieť systematickú prácu P. Tužinského a jeho spolupracovníkov-kolegov - resp. niektorých súběžníkov (A. Vykýdal a. h., D. Turňová, Konstantin Schenk a. h. a i.). Možno namietat, že nespomínam predchodcov v dramaturgii, réžii, dirigovaní, riadení. Áno, aj oni boli všadeprítomní na slávnostnom stretnutí k 35. výročiu založenia Spevohry DJGT v Banskej Bystrici. Osobne som spomínala na éru Antona Buranovského (1964-1975), Vojtecha Javoru (1965-1979), ale i Miroslava Šmida (1974-1990), ktorých výsledky umeleckej práce som najčastejšie hodnotila ako opernú kritiku. Rada konštatujem, že súčasná štátna opera stabilizovala orchestrálnu kádre, ktoré boli (bez výpomoci Bratislavy) často ochromené. Je tu nová, ambiciózna generácia sólistov, ktorá ak neuleť do Košíc či Bratislavy má v Banskej Bystrici veľkú perspektívu. Stabilizovala sa ženská zložka zboru, azda sa tak časom stane - i pri malých plátoch - aj v zložke mužskej. Sú tu dvaja zaujímaví režiséri - skúsený Branislav Kriška a mladý Martin Bendík (od r. 1988). Čo však teší srdce najviac, je fakt, že sa konečne nehrá pred takmer prázdnu sálu, čo sme nie raz zažili. BBOD boli plné mladých ľudí, ktorí sem-tam rušili, ale väčšinou sústredene počúvali. Vytvorila sa tu však aj stabilná zložka publika, zložená z priateľov dobrej hudby, tamojších intelektuálov, mešťanov v najlepšom zmysle slova. Azda ich priťahuje aj útlanosť prostredia vynovenej štátnej opery a sympatické, hodnotné podujatie v Bohéma klube, otvorenom pre pohostenie i umelecké komorné produkcie. Áno, BBOD sú akýmsi podjeseným pendantom Zámockých hier zvolenských. Ale neprestáva ani v tomto tradičnom súperení dvoch blízkych miest spolupráca na festivale vo Zvolene i vo vzájomných pohostinských vystúpe-

niach činohry a opery. Ako povedal na slávnostnom stretnutí k 35. výročiu založenia Spevohry DJGT minister kultúry Ľubo Roman, až to mesto, ktoré má festival, je ozajstným mestom. Podobne to platí aj o opernom dome... Banská Bystrica má už oboje. Zdá sa mi, že konečne si to zaslúži. Záujem o BBOD to dokazuje.

AROLD (16. 9.)

Verdiho opera Aroldo bola na stránkach týchto novín hodnotená, preto by som rada vyzdvihla aktuálne dojmy z inscenácie. Dielo, ktoré svojím subjektom a spracovaním patrí dnes už skôr na koncertné pódium, než operné javisko, má krásnu hudbu. Je plná dramatickej výrazovosti a sily. Adekvátne k tomuto poznaniu ustúpila do pozadia réžia Martina Bendíka a do popredia vystúpili kvality hudobného naštudovania (v talianskom jazyku). Vysokoštylizovaná scéna bola efektná, plnila mnohovýznamový účel, (pripravil ju i s kostýmami Aleš Votava a. h.), ale neprekonal statickosť režijných pokynov. Tie sa kde tu snažili rozohrať dej, hoci nie tak, že preniesli pohyb a tanec na centrálnu situovaný stôl, alebo prikázali tanečníkom... no, kopať do divadelného chleba. Akosi som tomu nerozumela, ale premkla som túto horkú tabletu dúškom sviežej hudobnej vody. Podal mi ju orchestra a sólisti, vedení Pavlom Tužinským. Na prvom mieste spomeniem sopranistku Máriu Tomanovú. Jej neustálym bôhom a výčitkami svedomia zmietaná Mina bola síce herecky jednostrunná, ale spevácky prebohatá na kvalitu tónu, dĺžku frázy, jej výrazuplnosť. Je to speváčka predestinovaná na verdiovské party. Gurgen Ovsepian je, žiaľ, v štátnej opere už iba a. h. Tento arménsky printo tenor presídlil do SND. Bude tu však hosťovať, zatiaľ zaňho nie je v Banskej Bystrici adekvátna náhrada. Spieval Aroldo v optimálnej forme, so silou tónu a patričnou expresiou. Mladý Ján Babjak svojim lyrickým tenorom zaspieval veľmi slušne vokálne, jednostrunne výrazovo Godvina, protihrača Arolda.

Hosťujúci Ján Ďurčo zo SND, nemá dostatočne nosný a útočný barytón na to, aby mohol byť razantným partnerom Ovsepianovi, Tomanovej či Igorovi Lackovi, basistovi, ktorý spieval sonórnym hlasom Briana.

JUROVSKÉHO KVINTETO (17. 9.)

Jurovského kvinteto vzniklo r. 1981 na podnet členov operného orchestra, poznáme ho aj pod starším názvom Banskobystrické dychové kvinteto. Je pekné, že z úcty k banskobystrickému rodákovi Šimonovi Jurovskému prijal jeho meno. Má za sebou viacero zahraničných zájazdov a patrí k najlepšie vyladeným komorným telám na Slovensku. Je to súbor, ktorý spĺňa momentálne vysoké profesionálne požiadavky. Zaslúži si, aby sme vymenovali jeho členov, ktorí sa predstavili koncertom vo foyeri štátnej opery. Na hoboju hrá Tibor Vajda, na klarinete Stanislav Borš, na fagote Bohumil Sedláček. Koncert pred „zrkadlovou stenou“ foyeru mal svoju atmosféru a rozšíril možnosti ďalšieho komorného koncertného priestoru v tomto meste. Okrem Serenady pre dychové kvinteto od maďarského autora F. Farkaša, zaznelo Dychové kvinteto č. 2 od G. Jacoba (o autoroch sme sa nedozvedeli z bulletinu nič) a Jurovského Variácie na ľudovú pieseň pre dychové kvinteto dobre „posadené“ prvé dve skladby boli vystriedané Jurovského Variáciami, ktoré zavoňali slovenskosťou, ale i prepracovanosťou základného motívického materiálu pre všetky zúčastnené nástroje. Ako finále večera zaznela monodráma pre soprán a dychové kvinteto na autentický ruský text Denník Táne Savičevovej od Juraja Hatrika. Dielo, ktoré vzniklo pred takmer dvadsiatimi rokmi je, žiaľ, stále aktuálne. Vojny a utrpenie bezbranných - zvlášť detí - je tu stále prítomné. Dokonca aj denníčkami zaznamenávajúcej vojnové útrapy - napríklad zo Sarajeva pochádzajúcej Zlato Filipovičovej. A tak sme Denník malej Táničky vnímali zvlášť ostrážito s čujnými zmyslami a sl-

1. BANSKOBYSTRICKÉ OPERNÉ DNI

zami v očiach. Dielo s Jurovského kvintetom našťudoval dirigent **Igor Bulla**. Réžijný, posolscénický tvar mu dal **Branislav Kriška** (režisér i prvého uvedenia monodrámy v Bratislave v Klariskách...), ktorý tentokrát zdvojnásobil postavu spevného partu hrajúcim dievčatkom (**Terézia Vajdová**), ktoré prichádza na scénu s veľkým kufrom, z ktorého pri smrti svojich blízkych (o ktorých spieva speváčka) vyťahuje symbolické rekvizity - kľbko vlny, fajku atď. Odchod hráčov kvinteta po smrti každého z blízkych leningradskej Taničky je zakončený záverečným „echom“ v predsále. Je to tak, akoby zvuk prichádzal z ríše mŕtvych. Kriškova invencia a hra Jurovského kvinteta (oblečeného v prostom civilnom šate) „hrala“ na srdce, rozum, intelekt. **Nádherne klenutý soprán Márie Tomanovej prekonal i tu očakávanie, ba i prapremiéru... Myslím, že prítomný autor mohol byť spokojný.**

HUDOBNÉ MATINÉ (18. 9.)

Spomínaný **Bohéma klub** predstavil v rámci matiné známe Trávníckovo kvarteto, založené pred 22 rokmi v Brne; od r. 1975 pôsobí v Banskej Bystrici, dnes dokonca pod patronátom Štátnej opery. Ináč by azda ťažko prežilo dobu, v ktorej, nielen veľa záujmu o dialóg štyroch zanietených hudobníkov. Pravda, dnes hrá Trávníckovo kvarteto v inej zostave než po príchode do Banskej Bystrice. Vedľa stabilných členov violistu **Jana Juříka** a violončelistu **Antonína Gála** je tu na poste 1. huslistu - primária **Františka Figura** zo Žiliny a **Radovan Varga** hrá 2. husle. Z tohto koncertu mi, žiaľ, „ušiel“ diskutovaný **Haydn** (Sláčikové kvarteto C dur, op. 76), a tak som sa sústredila najmä na **Janáčkovu** 1. sláčikovú kvartetu, napísané z podnetu Kreutzerovej sonáty. Tu sa najsilnejšie prejavili „moravské“ korene dvoch členov kvarteta, ich emotívna spätosť a dôverná znalosť štýlu L. Janáčka, jeho hudobná paleta zo škvŕn, výkrikov, kontrastov, zvrátov... Bol to najsilnejší Janáček, akého som počula v ostatnom čase. Hovoriť v tomto kontexte o nejakej technickej vyhladenosti je zbytočné. Ponúklo sa nám umelecké dielo. Škoda, že za týmto silným zážitkom išli „kúsky“, ktoré patria skôr na výchovný koncert, než na festival BBOD (á la Straussova Pizzicato - polka či Brahmsov Uhorský tanec č. 5). Myslím, že dve sláčikové kvartety (Haydn a Janáček) sú dostatočnou zárukou kvality dramaturgie na predpoludňajšie matiné.

SYMFONICKÝ KONCERT (18. 9.)

V sále Štátnej opery sa v ten istý deň uskutočnila svojím spôsobom historická udalosť. Mal tu svoj krst novovzniknutý **Symfonický orchester Banská Bystrica** s dirigentom **Igorom Bulloom**. Krstný list mu odovzdala doc. Dr. Eva Michalová, CSc., poslankyňa mestskej rady. Orchester totiž vznikol na pôde ŠO s podporou mestských orgánov. Podstatnú časť asi 40-členného telesa tvoria operní hráči zo ŠO. Aká bude frekvencia tohto telesa v budúcnosti, záleží od financií, po-

trebných na jeho prevádzku. Ako sa bude teleso vyvíjať umelecky, to je i vec dramaturgie, ktorá by mala sledovať postupný rast, nároky a navyše by mala vyberať s umeleckým vedením orchestra na čelo podujatí skúsené osobnosti dirigentského sveta. Tie by utvárali kvalitu a smerovanie telesa. Ak sa nebude v tomto smere postupovať rozumne, možno sa nedosiahnu efektívne výsledky v optimálnom čase. Veď jedným z cieľom je „skvalitniť opernú produkciu“. Teda operná prevádzka sa môže zatiaľ oddeliť od kvality symfonickej produkcie a naopak. Dramaturgia 1. koncertu bola príliš náročná. Okrem neskororomantického **J. L. Bellu** a **F. Liszta** (symfonická báseň **Osud a ideál** a **Klavírný koncert Es dur**) prezentovala prízračnú **Beethovenovu** 1. symfóniu. Mladý **Igor Bulla**, ktorý má jasné gesto, dáva striedme a presné pokyny je nádejou našej mladej dirigentskej generácie, preto nie vždy zvládol teleso tak, aby nás maximálne uspokojilo vo zvukovej jednoliatosti a štýlovej diferenciacii. Bellovemu **Osudu** a **ideálu** chýbalo viac „osudovosti“, Beethoven v rýchlejších pasážach potrebuje väčšiu vybranosť zvuku v sláčikoch, nehovoriac o ľahkosti, ktorá žiari z tohto skladateľovho bezstarostného op. 21, kde je vtip i šarm, milota á la Mozart, počia mladosti, ale i naznačená démonickosť (v menu etc). Nuž, hrať niečo, čo je v popredí symfonického radu prvé neznamená, že je to najľahšie. Pravdu povediac, v Beethovenovi zazneli najvyhladenšie dychy... **Daniel Buranovský** hral s espiritom, virtuozitou a brilantným leskom sólový part v **Lisztovom Klavírnom koncerte Es dur**. Strhol i orchester k muzicirovaniu a bezprostrednej emocionalite. Asi niekde na tejto pôde sa začína odvíjať história symfonických telies, ktorá nakoniec prestupuje na „stanicu“ prízračnosti a jasu.

NÁPOJ LÁSKY (19. 9.)

Donizettiho obľúbená opera mala premiéru v ŠO iba 19. a 20. novembra 1993. Jej našťudovanie **Branislavom Kriškom** a **Pavlom Tužinským** má znaky javiskovej, kostýmovej, pohybovej sviežosti a prostoty. Bielo-červená farba vniesla na javisko radostný pocit. Ten sa stupňoval pri sledovaní kvalitne našťudovaných zborových partov (**Branislav Vargic**), ktoré sa museli vyrovnáť - podobne ako sólisti - s prudšími tempami reprízy. Tie nasadil hosťujúci **Nemorino - Jozef Kundlák** zo SND. Spieval v taliančine, ostatní v slovenčine. Jeho part je vypracovaný do detailu, sedí mu charakterovo, typovo (Kundlák stále dobre vyzerá, je mladistvý a hlasovo „lyrický“). Jeho výkon zožal u obecenstva búrlivý aplauz a záverečné ovácie s povstaním publika. Bol to ozajstný festivalový zážitok. Jeho partnerka **Adina** za ním nezaostávala v hre i speve. Spievala ju **Olga Hromadová**, ktorá má jasný, zvončekový soprán ako vyšitý na túto rolu. Belcoreho spieval hosťujúci **František Malatinec** (škoda, že s väčším vibratom), ktorý má celkove príjemne znejúci barytón, **Dulcamaru Igor Lacko** spevácky aj pohybovo kvalitný, pohyblivý, zaplňajúci priestor na javisku i v duši poslucháčov. **Gianettu** spievala mäkkým, zamatovým sopránom **Alena Dvorská-Gallová**.

Predstavenie opery *Nápoj lásky* našlo u publika srdečnú odozvu

LA TRAVIATA (20. 9.)

Aj keď tento titul bol na programe BBOD uvedený dvakrát, išla som si pozrieť prvé uvedenie s domácou **Violettou - Margarétou Vajdovou**. Myslím, že momentálne je to prvotriedna verdiviovská koloratúra, ktorej hlas je mäkký, zvučný, schopný stvárniť aj dramatickejšie úseky v druhej časti

ka zo stien, ktoré ju obklopujú. Nakoniec je tu iba pravda, zoči-voči smrti. **Ján Babjak** bol lyrickým, de facto bezchybným **Alfrédom**. Časom iste všeličo prežije silnejšie a mocnejšie, čím umocní túto krásnu postavu tenoristov. **F. Malatinec a. h.** spieval decentne a kvalitne **Giorgia Germona** - otca. Z predstavenia som odchádzala s pocitom, že som videla najlepšiu *Traviatu* na slovenských javiskách v posledných rokoch. Bez cukríkovej sladkosti s balzacovským prítvrdnením reality.

K najväčším prekvapeniam prehliadky patrila Violetta Margaréta Vajdovej

opery. Jej zjav je akoby vystrihnutý z parížskych salónov a dumasovských príbehov o padlých sväticiach. Je nežná a štíhla, má v sebe dramatický rozmer. Áno, postrehla som menšie vokálne zakolísanie v závere 1. dejstva, ale nie to je podstatné v celkovom dojme. **Margaréta Vajdová** povzniesla dojem z vydatenej inscenácie, kde všetko ladí: nežná hudba v podaní orchestra a dirigenta **P. Tužinského**, vysoká kvalita sláčikovej sekcie s mäkkou a poddajnou hudbou, ktorá „netrpí“ na škrtenie fráz, melodický zdvih v hlasoch nástrojov i spevákov. Mnohé v sólových partoch vybrúšil **Jozef Malík a. h.**, hlavný korepetitor tohto našťudovania *Traviaty*, ale aj ďalší zainteresovaní korepetitori. Silná bola réžia **Martina Bendíka**, ktorý v súčinnosti s **Monou Hafsaahl a. h.** dokázal zo sladkého príbehu o parížskej kurtizáne a jej láske vyťažiť drásavé scény o živote, ktorý je láskavý i krutý súčasne. Akoby s obnažovaním duše **Violetty** sa strhávala i pozlát-

LUBICA RYBÁRSKA (21. 9.)

Sopranistka **Lubica Rybárska** prišla do ŠO na vokálny koncert takrečeno z Brezenu, kde triumfálne odspievala svojich osem **Abigail...** V Bratislave si ju, žiaľ, neviame. Ešteže je tu Banská Bystrica! Pravdu povediac, niektorí znanci operného a vokálneho umenia prišli na jej koncert autami z hlavného mesta SR. Hviezdy vedľa vždy rozžiariť aj domáce pódium. **Lubici Rybárskej** každý zo srdca prial krásny večer, ktorý pripravila ako ozajstná kráľovná. Jej klavírný partner **Jozef Malík** je umelec, ktorý nielen „sprevádza“. On so spevákom dýcha každú frázu, vnútorne spieva a rozumie dynamickým nuansám. Obaja umelci, až na sopranistkinu malé zakolísanie uprostred koncertu, v árii z **Pucciniho Tosky** predviedli festivalový výkon, za ktorý by sa nemuseli hanbiť veľké (Pokračovanie na str. 10)

Aká bude budúcnosť nového symfonického orchestra?

1. BANSKOBYSSTRICKÉ OPERNÉ DNI

hudobné centrá. Páčila sa mi dramaturgia programu s pomalým, vnútorne prežitým Vivaldim na úvod árie z opery Bajazet) s Gluckovou áriou O, del mio dolce ardor, kde Rybárska predviedla nádherné pianissimo vo výškach a introvertný prejav s veľkou kultúrou tónu. Romantický vzlet a dynamika

na nás zaviali zo španielsky dýchajúcej hudby F. J. Obradosa, kde sólistka prezentovala excelentné i brilantné výšky. Tostiho Ave Maria (Ridonami la calma) je čímsi nadpozemským a individuálnym, čomu sa divák prizerá s pocitom, že sa vkráda do intimity pokornej modlitby... Melódie árie Adriany

Najpríťažlivejším podujatím prehliadky bol recitál Lubice Rybárskej

Po predstaveniach sa živo diskutovalo v klube Bohéma: Lubica Rybárska, zástupca švajčiarskej agentúry p. Jankov, umelecký šéf Branislav Krška, riaditeľ ŠO Jaroslav Smitka

(Io son l'umile...) z Cileovej **Adriany Le-couvreur** prelomila koncert do výsostne opernej časti. V podstate lyrický spev Adriany bol vzápätí dravou áriou **Santuzzy** z opery **Sedliacka česť**. Tu Lubica Rybárska trochu neustrážila svoj hlas, ktorý vo veľmi dramatických miestach pribral tremolo. Ale i speváčka sa učí na chybách, prečo ju neupozorníť na to, čo vadí krásne? Verdieho „kolekcia“ bola otvorená áriou **Leonory** zo Sily osudu (Pace, pace mio Dio). Dlhé frázy, zmysluplne otvárané ako myšlienkové bloky, s nekonečným dychom, okružle tóny, tieňohra dynamiky, kde uchvacujú rovnako jemné píana i burácajúce efektne tóny, to je kontrastný svet vynikajúcej sopranistky predurčenej zvlášť na Verdiho role. Škoda, že po tomto čísle nenásledovala prestávka, potrebná na nutný oddych. Tak nastala menšia hlasová nesústredenosť a následná spomenutá kolízia v speve, práve v árii z Pucciniho Tosky, Verdiho ária **Amélie** z Maškarného balu (Morro, ma prima in grazia) a zvlášť ária **Abigail** z Nabucca (Ben io t'invenni) vygradovali nadšenie obecnosti. Najmä Abigail je scénickým rozvrhom nesmierne náročná: jej obraz začína vysoko dramaticky, po ňom ide lyrický úsek plný vrúcnosti a vyznania,

akási explózia lásky, ba objavujú sa i koloratúrne ozdoby. Celkove je to však part heroín. Azda prislúcha oveľa staršej sopranistke... Ale Lubica Rybárska ho úspešne spieva v produkcii Nabucca v zahraničí, získava zaň ovácie a nové pozvania. Presvedčila nás, že **má na to, aby s mladodramatického určenia predčasne(?) odskočila aj k vysokodramatickému partu**. Celkove bol večerný koncert L. Rybárskej vyvrcholením BBOD. Tendencia konfrontovať vedľa domácich inscenácií, telies, sólistov, produkcie i hostí (domácich či zahraničných, ako napríklad maďarskú sólistku v repríze Traviaty 22. 9.) je správna. Utvárať atmosféru, ktorá láka do Štátnej opery našich špičkových umelcov na hostovanie, je ešte sympatickejšia. **Obeccenstvo azda ešte nezažilo v tejto sále tak koncentrovaný a umelecky jemne vynuansovaný výkon, aký predviedla Lubica Rybárska**. Dodajme, že na záver BBOD vystúpila 23. 9. Skupina súčasného tanca z Bratislavy, ktorú založila Zuzana Hájková, v súčasnosti umelecká šéfká baletu v ŠO Banská Bystrica. Keďže ma povinnosti nútli odcestovať z BBOD skôr, nemôžem tento večer hodnotiť.

TERÉZIA URSÍNYOVÁ

DIRIGENT PAVOL TUŽINSKÝ -

...NA ÚROVNI PROFESIONÁLA - SO SRDCOM AMATÉRA

Pavol Tužinský (nar. 31. 10. 1958 v Podbrezovej) pochádza z rodiny nadaného hudobníka - amatéra, ktorý okrem ovládania viacerých hudobných nástrojov staval i organy. Základy hudobného štúdia získal P. Tužinský vo Valaskej (klavír) a v Brezne (husle). Neskôr študoval na žilinskom konzervatóriu (husle u B. Urbana a klavír u A. Kállaya), kde kontrahoval dva ročníky. Absolvoval r. 1979. VŠMU ukončil r. 1984, ako absolvent dirigentskej triedy L. Slovára a B. Režucha, v komornej hre bol žiakom B. Warchala. Po absolvovaní VŠMU nastúpil ako štipendista SHF do opery SND na dvojročné obdobie. Po jeho uplynutí ho prijali na miesto asistenta dirigenta a korepetitora (r. 1986). Medzitým viedol Komorný orchester slovenských učiteľov v Trenčianskych Tepliciach, s ktorým pochodil celé stredné a západné Slovensko. I. Parík, dlhé roky stojaci na čele Hudobnej mládeže ho pozval, aby sa podieľal s ďalšími osobnosťami na letných stretnutiach HM, kde bol pravidelne vytvorený aj orchester (až na r. 1994, kedy sa stretnutie HM neuskutočnilo z finančných dôvodov). P. Tužinský využil r. 1989 ponuku Štátneho divadla v Ostrave, kde nastúpil najprv na miesto dirigenta a od r. 1990 (o štyri mesiace neskôr) na miesto šéfdirigenta do Myronovho divadla. Do Banskej Bystrice nastúpil na dirigentský post r. 1991. Jeho neobyčajná muzikalita, pracovitnosť, ambície, kvalitná dirigentská príprava a oddanosť hudobnému poslaniu sa v Štátnej opere zúročujú na celkovo zvýšenej kvalite produkcií, ale zvlášť na evidentnom zúšľachtení zvuku orchestra, jeho dobudovanie a konečnom sprofesionalizovaní.

♦ **Hovorí sa: Doma nie je nikto prorokom. Na vás by sa to dalo trochu aplikovať v súvislosti s operou SND. Boli ste tam a predsa ste volili inú cestu.**

- Aby som si nesažoval, musím povedať i to, že som v SND dostal príležitosť, ktorú som využil nie na 100, ale na 90 percent. To okrem iných osobných záležitostí - spôsobilo, že názory na moju prácu v Čarovnej flaute či Veselých paničkách windsorských sa rozchádzali. Jedni hovorili tak, iní i inak. Navyše, nastali zmeny vo vedení divadla, s ktorým som sa dostával do čoraz väčšieho názorového rozdielu na moju činnosť. A tak

som využil možnosť odísť z Ostravy. Štátne divadlo v Ostrave patrí k jednému z najväčších v Čechách. Má viacero scén. Ja som pôsobil v Myronovom divadle, kde po prvom predstavení ma živá legenda tunajšieho hudobného diania, dirigent Dalibor Brázda uviedol ako svojho nástupcu. To, ako aj moja ďalšia činnosť mi tu doslova otvorili dvere do ostravských spoločenských a kultúrnych kruhov. Na toto obdobie práce spomínam rád, aj keď som v Ostrave žil bez rodiny. Mal som však veľa práce v divadle, kde sa hralo aj počas víkendov, a tak som vlastne do Bratislavy mohol chodiť iba raz mesačne.

Rozhovor T. Ursinyovej a P. Tužinského sa niesol v kolegiálnej atmosfére

Moje ostravské pôsobenie mi rozkrútilo kolotoč, na ktorý čaká každý výkonný hudobník. Myslím, že to bola užitočná etapa v mojej dirigentskej kariére.

♦ **Aké sú vaše umelecké ciele v Štátnej opere Banská Bystrica, kde ste dirigentom od r. 1991?**

- Po dohode s riaditeľom ŠO je menovaný vedúci orchestra pán M. Masár, ktorý je i umeleckým vedúcim novovzniknutého Sym-

fonického orchestra Banská Bystrica. Ja sa starám v opernom orchestri len o umelecké záležitosti. Je to veľmi dobré. Pán Masár robí svoju funkciu s nadšením a spoľahlivo. A tak som sa mohol sústrediť len na umelecké otázky v telese - predovšetkým na sláčikovú sekciu. Mám pocit, že to bolo prospešné rozhodnutie. Keď som nastúpil do Banskej Bystrice, bol orchester Štátnej opery neúplný, najmä v sláčikovej časti. Pravidelne sa po-

DIRIGENT PAVOL TUŽINSKÝ -

...NA ÚROVNI PROFESIONÁLA - SO SRDCOM AMATÉRA

máhalo výpomocami banskobystrickými i mimobystrickými. To malo dopad na kvalitu. Mój profesor Ladislav Slovák a Bohdan Warchal mi neustále vŕstevovali ideu, ktorú si dodnes opakujem: „V hudbe treba hrať na úrovni profesionála, ale so srdcom amatéra.“ Túto myšlienku som si osvojil. V podobnom duchu ma totiž vychovával aj mój otec. Podľa mňa v Banskej Bystrici trpela profesionálna úroveň telesa tým, že tu boli vždy iní ľudia. Mojou ambíciou bolo, dobudovať teleso stálymi internými hráčmi v sláčikoch, v hornách a v hobojkách. Sláčiky sú robotníci orchestra, preto mi išlo zvlášť o ne. Zo začiatku sme sa obrátili len na banskobystrickú výpomoc, ktorú sme neskôr stabilizovali tak, že sme ich zaviazali na určitý počet skúšok, až začali pôsobiť pravidelne. Prvou kvalitatívnu lastovičkou bola Rossiniho opera *Il signore Bruschino*, ktorú sme našťudovali v taliančine. Myslím, že bola veľmi vydarená hudobne i scénicky. I sólisti radi spomínajú na túto prácu, hoci na prípravu (vrátane aranžovacích skúšok) sme mali len mesiac a pol. Je to enormne krátky čas. Keď sa robil v SND Rossiniho *Barbier de Sévilly*, spolupracoval som na diele s O. Dohnányim, tak sme študovali tri a pol mesiaca...

♦ **Ktoré momenty - okrem akcentu na profesionalitu - zdôrazňujete v dirigentskej práci?**

- Keď sme robili Pucciniho *Madame Butterfly*, niektorí kritici mi vyčítali, že nemám „pucciniovské čítanie“. Neviem sice, čo to je, lebo je to názor nie dostatočne odborné podložený, ale dobre... Podľa mňa je základom hudobného umenia duša. Či sa hudba v rámci štýlu viac, alebo menej agogicky uvoľní je iná vec. Veľa záleží aj od toho, či človek stavia jednotlivé árie, alebo celok. Ja sa snažím - a to je opäť Slovákova zásluha - vidieť veľké celky, ale nezanedbávať drobnosti. To je moje životné snaženie. Chcem, aby som poslucháča oslovil, aby mu hudobné dielo niečo povedalo. Prostý poslucháč vycíti srdcom, čo mu hovorí hudba. A takých tu máme väčšinu. To je pre mňa primárne.

♦ **Myslíte si, že máte banskobystrický operný orchester dobudovaný?**

- Máme 41 ľudí aj s malými výpomocami, aj keď tie veľké sme vyriešili. V tejto sezóne sa nám podarilo naplno obsadiť skupinu prvých huslí, 2. husle ešte stále nie sú obsadené do posledného možného miesta, violončelá máme - až na jednu výpomoc - kompletne, s violami je problém všade. Pritom množstvo dobrých huslistov nenájde uplatnenie a keby sa stali violistami, boli by dobrí, ba výborní, nehovoriac o tom, že by sa lepšie užívali. Kontrabasy máme tri. V dychoch je jediný problém v hornách, ktoré nie sú stále uzavreté. Také nástroje, ako tuba nie sú pre nás životne dôležité na trvalé angažmán. Je lepšie mať stabilného hráča, ktorý ovláda repertoár a príde zahráť to, čo potrebujeme. Ťažko však nazvať výpomocami ľudí, ktorí tu pôsobili dlhé roky a teraz zaskakujú za tých, čo sú na voľnej nohe, alebo krátkodobom angažmán. Problematické sú pri „náboře“ platové otázky. Tak, ako rozpočet nášho divadla, aj platy sú tu relatívne nízke. Ako potom niekoho nájsť na umeleckú perspektívu? Napriek finančným problémom sú naše výsledky relatívne veľmi slušné.

♦ **Nepomôžu vylepšiť finančný rozpočet živiteľov rodín zahraničné zájazdy?**

- Keby boli častejšie, tak trochu áno. Ale 1-2-krát do roka, to človek ani nepocíti. Táto sezóna vyzerá nádejnejšie, lebo po BBOD odchádza ŠD na Cyprus s Donom Giovannim, v marci a v apríli by sme mali ísť do Švajčiarska. Uvažuje sa, že okrem uvedenia Favoritky by tu mohol hrať aj Symfonický orchester. V lete b. r. by sme mali ísť na dlhodobejšie turné do Nemecka.

♦ **Aké zájazdy absolvovala ŠO doposiaľ?**

- Ak neberiem do úvahy prvý zájazd do Maďarska kedysi dávnejšie, umelecký výpad do Európy nastal vlni. Prvý zájazd bol do Bergama, rodiska G. Donizettiho, kde sme vystupovali ako prvý koncertný orchester v histórii Donizettiho festivalu. Orchester i dirigent sa tam stretli s obrovským ohlasom, dokonca s väčším ako sólisti, ako nám povedali... Uvedli sme árie z talianskych oper a ukážky zo slovenského repertoáru. Veľký ohlas mala Talianska baletná hudba z opery J. Cikkeru *Juro Jánošík*. O mesiac neskôr sme boli vo švajčiarskom Vevey, kde o nás písali noviny na 1. strane takto: „Krásna talianska opera prišla zo Slovenska.“ Uvedli sme Favoritku. Na základe tohto úspechu nás

švajčiarsky agent objednal aj na túto sezónu s Favoritkou, ale rád by ponuku rozšíril aj o iné tituly.

♦ **Ste v štátnej opere de facto jediným interným dirigentom. Nie je to veľa na jedného človeka? Na BBOD ste napríklad niesli na sebe záťaž hudobných našťudovaní festivalových večerov.**

- Konečne, po piatich rokoch odlúčenia a docestovania za rodinou do Bratislavy, ju mám pri sebe... Mám troch synov, dobrú manželku, takže je to silné zázemie, kde zo mňa padne všetka únava. Dá sa to všetko zvládnuť, aj keď ako dirigent by som sa ne-

atď... Na druhej strane je pravdou, že ak chcete vyvolať city, musíte ich mať...

♦ **Na BBOD nám predstavil Symfonický orchester Banská Bystrica novovzniknuté teleso, ktoré vzniklo na pôde ŠO s podporou mestských orgánov. Aká je perspektíva tohto telesa?**

- V Nemecku je bežné, že pri operných divadlách sú orchestre, ktoré obhospodarujú mestský divadelný i koncertný život. Takáto idea je aj u nás v Banskej Bystrici. Dnes ťažko rátať s hosťujúcimi orchestrami, už len kvôli vysokým cenám za dopravné, ubytovanie, diéty. Ak, tak len na 1-2 vystúpenia ročne. ŠKO

Pavol Tužinský: Chcem, aby som poslucháča oslovil...

mal asi potýkať o isté problémy typu: máme či nemáme korepetitóra. Momentálne totiž nemáme interného korepetitóra. Pani Darinka Turňová, ktorú považujem za jednu z najlepších slovenských korepetitoviek, práve z finančných dôvodov odišla učiť na pedagogickú fakultu. V ŠO je len na znížený úväzok. Keď môže, vždy je tu a pomáha veľmi rada, ale i tak to nestačí. Keď príde aranžovanie skúšok, už na nich nemôže byť, nehovoriac o tom, že tiež diriguje Cigánskeho baróna.

♦ **V súvislosti s niektorými produkciami počas BBOD sa vynorilo meno mladého dirigenta Igora Bullu. Je to talent, ktorý treba tiež podchytiť.**

- Dirigent Igor Bulla má tu rodinu, byt, je nádej, že v Banskej Bystrici zostane. Zatiaľ je u nás na civilnej vojenskej službe, ktorá sa dá okrem zdravotníckych zariadení, realizovať aj v kultúre. Predpokladám, že po jej skončení dostane dirigentskú zmluvu. Je to šikovný, mladý talent, ktorý má „dobré ruky“ - ako každý odchovanec Bystrického Režucha. Potrebuje nabráť skúsenosti. Vo veľkom divadle je príležitostí málo - tu bohato.

♦ **Spomínate B. Režucha. Trochu to rozšírime: čo nezabudnuteľné vám dali do umeleckej praxe pedagógovia?**

- Profesor B. Urban nás učil v podstate to, čo v inom odbore potom učil L. Slovák, t. j. technicky myslieť, poradiť si s problémom, rozobrať ho bez hrania, prísť na to, v čom je ťažkosť technického detailu... Ďalej ma učili kontrolovať sám seba v umení, lebo ak prestane fungovať táto vec, človeka ovládne umenie, a nie človek umenie!

♦ **Ako to myslíte konkrétne?**

- Umelec musí ovládať svoje city, aby ich mohol „predať“. B. Režucha nám hovoril: „Mňa nezaujíma to, či vo svojom vnútri plačes ty - ale či pri tvojom výkone plače poslucháč.“ To je tá duša, ktorá by mala vyžarovať z umenia a interpretu na poslucháča, diváka

zo Žiliny tak sporadicky chodieval do Banskej Bystrice. Ale - povedali sme si - prečo by sme si nemohli vytvoriť niečo aj sami? Záujem o umeleckú prácu tu je, len sa musí vymyslieť vhodná dramaturgia, ktorá sa zverejní, aby ľudia vedeli, kedy bude čo hrať. Tým, že za finančnej a morálnej podpory mesta vznikol Symfonický orchester Banská Bystrica, zaplnila sa medzera, ktorá tu v kultúrnom živote bola. Opakujem, treba vytvoriť program, ktorý by bol nielen pútavý pre hráčov a poslucháčov, ale prezentoval klady, nie slabiny orchestra v danej etape vývoja.

♦ **Kto vytvára tento program?**

- Neviem.

♦ **Vy sa od práce orchestra, ktoré je v podstate vytvorené z operného dištan- cujete?**

- Nie. Napokon som vyprovokoval jeho činnosť po zájazde v Taliansku, v júni som myšlienku oživil, keď začala zaspávať. Nebol som však oslovený kompetentnými ľuďmi, tak to zatiaľ nechávam bokom. Zvonku to však vidím tak, že to bude teleso, ktoré si bude prizývať hosťujúcich dirigentov a sólistov.

♦ **Ako pozeráte na vedenie ŠO v súvislosti s umeleckou prevádzkou a súčasným smerovaním i výsledkami?**

- Pred príchodom terajšieho umeleckého šéfa doc. B. Krišku bola v divadle dosť napätá situácia. Vplývala negatívne na všetky zložky súboru. Príchodom B. Krišku sa mnohé veci ukludnili, a to vďaka zrelosti, skúsenosti, vysokému profesionalite. Pozná každé divadelné hnutie, so všetkými sa totiž v profesionálnej divadelnej praxi stretol. Z tohto nadhľadu dokázal vyriešiť mnohé veci tak, že dnes sa v ŠO pracuje kľudnejšie a myslím, že aj racionálnejšie.

♦ **Ako sa vám spoločne podarilo získať nové mená do sólistického ensemblu?**

- Máme 15 sólistov, čím sme limitovaní v repertoári a v reprízovosti titulov. Niektoré

hlasy sa tým nadmerne zaťažujú. Potrebovali by sme 25-28 sólistov, najmä pánov (barytóny, basy, tenoristu ako v každom divadle). Potrebojeme tiež mezzosoprán a alt. Je toho dosť veľa. Mali sme sólistov aj zo zahraničia, napríklad G. Ovsépiana, ktorý od tejto sezóny odišiel do SND, je tu pán Sergej Tolstov, ktorý posilní barytóny, koncom prázdnin sme očakávali spevákov z Ukrajiny do skupiny tenorov a barytónov. Neprišli. Je tu basista zo Srbska Branislav Jatič, ktorého hlas mi konvenuje. Vytvoril postavy vo Favoritke a v *Nápoji lásky*. Sme nútení obrátiť sa na zahraničie, keď naši vlastní umelci nemajú záujem. To sa týka aj orchestra. Myslím, že pedagógovia by mali pestovať v adeptoch ambíciu pôsobiť aj v orchestri. Vyžaduje to túžbu hrať v kolektíve a hrať v ňom tak, aby ma to uspokojovalo. Ak ma však vychovávajú k primárne sólistickej činnosti, pričom na ňu mladý človek nemá, alebo chýba možnosť na jej plnú realizáciu, nastane kruté sklamanie, vytriezvenie často ľudsky neskoro.

♦ **VŠMU absolvoje pomerne veľa sólistov - spevákov. A predsa do ŠO prichádzajú v nedostatočnom počte. Aspoň nie tak, ako by ste to potrebovali.**

- Je to aj vec platu. To by mali zvážiť aj na MK SR. Súbor pritom podáva nadpriemerné výkony vzhľadom na dotáciu akú má. Ale je tu i problém trochu krivého zrkadla, v ktorom vidia adepty umenia svoju budúcnosť v hlavnom meste. Často umelecky a hmotne žijoria, len aby neodišli z Bratislavy. Dnes majú i šancu prijať angažmán v zahraničí. Uznávam, často lepšie zaplatené ako u nás, ale nemusi byť umelecky natoľko na výške. Verím, že ŠO sa stane atraktívnou nielen pre výsledky aké dosahuje, ale i pre samotné mesto, ktoré neobyčajne skrásnelo a môže súperiť s hociakým západným...

♦ **Pri vedení ŠO sme nespomenuli funkciu riaditeľa. Je ním pán J. Smítka, ktorý sem nastúpil na základe konkurzu 1. 4. 1990. Myslím, že urobil pre divadlo veľa dobrého, že je tým človekom, ktorý navyše umenie miluje a úprimne svojmu divadlu fandí.**

- Pán riaditeľ pozná moje problémy, ja čiastočne jeho. Kto ich nemá? Za tie tri roky, ktoré tu pôsobím sa poznáme dostatočne na to, aby sme sa rešpektovali. Oceňujem na ňom veľkú snahu o zabezpečenie ekonomického zázemia, aby sme mohli normálne pracovať. Popritom rieši ďalšie problémy. Pripomienkuje našu prácu, lebo má i hudobné vzdelanie. Vie o čom hovorí. Nenechá nás zaspáť na vavrínoch. Zlepšila sa propagácia ŠO medzi obyvateľmi. Jeho snažením je, aby kvalita stúpala, pričom sa to usiluje zabezpečiť po stránke technickej.

♦ **Bývalá opera DJGT bola zájazdovým divadlom. Je ním aj ŠO?**

- Snažíme sa udržať isté zájazdové miesta, ktoré majú na prevádzku opery podmienky. Ale v tom klasickom význame už nerobíme toľko zájazdov ako naši predchodcovia. Ako ste videli aj na BBOD prídu za nami aj z okolia Banskej Bystrice, tí, ktorí chcú vidieť operu či počuť koncert v našom divadle. Počas prázdnin sa trochu budova ŠO obnovila, MK SR uvoľnilo na fasádu a obnovu javiska 1,5 mil. korún. Pravda nezaspala ani idea účelovej modernej budovy pre operu. Zatiaľ je to však skôr sen. Tam, kde mala stáť kedysi nová opera je dnes VUB.

♦ **Aj to čosi hovorí o našej súčasnosti. Azda sa však dožijeme reálneho uskutočnenia snov banskobystrických divadelníkov po vlastnom divadelnom stánku s ideálnymi parametrami pre operné predstavenia. Zaujímalo ma však ešte jedno: chýbate mi v konfrontácii s bratislavským dianím. Vy osobne aj ŠO.**

- Rád by som dostal príležitosť aj v niektorom zo slovenských orchestrov. U nás to však nie je asi zvykom. Pritom sa neustále hovorí o nedostatku mladých talentov v oblasti dirigovania. Nuž, nasilu sa tlačíť nikde nedá. Tí, čo riadia náš hudobný život by mali niekedy zájsť mimo hlavné mesto, aby zistili, ako sa kde umelecky pracuje. Keď sledujem výkony iných operných produkcií vidím, že v ŠO sa robí oveľa koncentrovanejšie, ba v reprízach i lepšie. Mali sme - ako súbor - hosťovať na tohtoročných BHS. Keby sme išli do Bratislavy hosťovať mimo festivalu, už nám neuhradia cestovné, diéty atď., na čo sami ako divadlo momentálne nemáme.

Pripraviť
TERÉZIA URSÍNOVÁ

Hudobná pedagogika prežila u nás nejednu koncepčnú reformu. Zväčša však neúspešne, alebo len čiastočne úspešne. Individualistické názory jednotlivcov často rozbíjali alebo oslabovali kolektívne výsledky budované a overované mnoho rokov. Zatiaľ čo sa bratislavský pedagogický centrizmus opájal svojou neomylnosťou, za ten čas sa na mimobratislavských pedagogických pracoviskách utvárali nové pedagogicko-teoretické formácie, priťahujúce do hudobno-pedagogickej problematiky nový myšlienkový rozmer.

Jedným z takýchto pracovísk je aj katedra hudobnej výchovy na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici, kde sa sformoval tím profesionálne skúsených ľudí, ktorí vedú čo chcú a kam smerujú. O týchto, ale aj iných otázkach, porozprával som sa počas pobytu na Banskobystrických operných dňoch s vedúcou katedry hudobnej a estetické výchovy doc. Dr. Evou Michalovou, CSc., ktorá, okrem svojej pedagogickej činnosti je aktívna v Slovenskej hudobnej spoločnosti, Slovenskej muzikologickej asociácii a v neposlednom rade aj ako poslankyňa mestského zastupiteľstva, má nemalý podiel na rozvoji hudobného života v centre nášho stredoslovenského regiónu.

drobne metodicky vypracovaný od 1. až po 8. ročník, overený praxou, zaslaný na ministerstvo školstva a vedy, aby sa k nemu oficiálne vyjadriť a zhodnotiť ho. Dodnes sa tak nestalo, hoci už ďalšie základné školy na Slovensku prejavili o tento projekt záujem, pretože ho našli zverejnený v Učiteľských novinách. Je možné dnes, v časoch trhového mechanizmu a platenia za informácie, takto zverejniť pôvodnú prácu bez súhlasu autora? To dostatočne poukazuje na to, ako je naša pedagogická práca uznávaná a hodnotená!

□ Banská Bystrica, o ktorej sme si mysleli, že je mestom hlboko zakoreneným v konzervatívizme, sa akosi prebúdzá k aktívnemu hudobnému životu. Ako vidíš problémy banskobystrického hudobného života...

- V poslednom čase hudobný život v Banskej Bystrici má dôvod byť plnokrvný. Azda to znie nadnesené, ale vysvetlím prečo. Máme plne organizovanú Základnú umeleckú školu Jána

tor aj pre krásnu akustickú koncertnú sálu. No v predchádzajúcich desaťročiach kultúrne posty mesta boli obsadené pracovníkmi, ktorým obsah umenia nič nehovoril, bol im veľmi vzdialený, preto dnes mesto stále zápasi s negatívami minulosti. A ak sa nám podarilo niečo vytvoriť, založiť, uviesť do činnosti, je to vďaka pochopeniu terajšieho vedenia mesta. Aby toto konštatovanie neznelo ako fráza, dovoľte len maličkosť: pre potreby konzervatória mesto zakúpilo digitálny organ v hodnote asi okolo 200 tisíc Sk. Istým riešením dôstojného stánku pre hudobnú kultúru mesta by bolo využívanie priestorov domu kultúry, ktorý naozaj je jediným, na tento účel určeným miestom. Avšak v rámci „trhových vzťahov“ vedenie domu kultúry zabudlo na to, že polovicu nákladov na výstavbu tejto budovy poskytol mesto (takmer 50 miliónov) a dnes berie spoločnosť mesta na získanie ďalších finančných prostriedkov z tejto účasti, čo je pre mesto zjavne nevýhodné. Naozaj sa nám nepodarilo zatiaľ túto bariéru kolobehu peňazí preklenúť.

Sme schopní riešiť situáciu vo vyučovaní hudobnej výchovy...

□ Pre podrobnejšiu informovanosť našich čitateľov diagnostikujeme najprv súčasný stav katedry hudobnej výchovy na Univerzite Mateja Bela. To znamená, aká je situácia v stave poslucháčov, pedagógov a aké je celkové zameranie štúdia a z neho vyplývajúce uplatnenie v praxi.

- Hudobná výchova - aj keď sa mnohým zdá byť zbytočným vyučovacím predmetom - je stále aktuálna a má svoje opodstatnenie vo výchovo-vzdelávacom obsahu našej školy. Prejavuje sa to aj na záujme maturantov študovať na našej katedre odbor hudobná výchova. Atraktivnosť štúdia spôsobuje nielen skutočnosť, že hudobná výchova sa študuje v kombinácii s iným predmetom, v poslednom období s cudzím jazykom - angličtinou, nemčinou, francúzštinou - ale aj to, že sme v tomto školskom roku otvorili jednodoborové magisterské štúdium hudobnej a estetické výchovy, kde sme prijali aj absolventov konzervatória. Záujem o toto štúdium presahoval vyše štvornásobok prijatých. Na toto rozhodnutie vplyva aj skutočnosť, že v roku 1992 sa predtým samostatne existujúca pedagogická fakulta včlenila do novozaloženej Univerzity Mateja Bela, že sa rozdelila na dve fakulty: pedagogickú, ktorá vzdeláva učiteľov pre 1.-4. ročník základných škôl, kde je samostatná katedra hudobnej výchovy, svoje sídlo má v Radvani a na fakultu humanitných a prírodných vied, kde sa nachádza naša katedra hudobnej a estetické výchovy a pracujeme v budove na Tajovského ulici. Týmto osamostatnením sme sústredili pozornosť na vzdelávanie učiteľov hudobnej výchovy pre 5.-12. ročník, to znamená pre 2. stupeň základných škôl a pre stredné školy. V tomto školskom roku popri jednodoborovom štúdiu máme ešte v prvom ročníku 9 študentov na odbore hudobná výchova - informatika. Vo všetkých ročníkoch máme spolu približne stovku študentov hudobnej výchovy. Pravdaže, nielen vytvorenie Univerzity vplyvalo na zámer voľby foriem magisterského štúdia hudobnej výchovy. Vychádzame zo zahraničných poznatkov a zo skutočností, aké miesto dnes zaujima hudobná výchova vo vzdelávaní mladých. Ona sa stáva predmetom, ktorý rozširuje a vzdeláva kultúrny a duchovný profil jedince a preto hudba a jej emocionálny účinok sa stávajú hlavnou vzdelávacou náplňou v našom štúdiu so zameraním na uplatnenie v pedagogickej praxi študentov Hv. Preto v našom štúdiu nájdete prednášky a semináre z estetické výchovy, z pedagogickej interpretácie hudobného diela, z metodológie pedagogického výskumu, zborovú prax, hudobné dielne, ale aj individuálne hodiny hry na nástroji a hlasovej výchovy, ktoré vyučujú absolventi vysokých umeleckých škôl. V zdarnom zvládnutí interpretačných disciplín, najmä pre absolventov konzervatória, v získaní dostatočných vedomostí z teoretickej oblasti hudobnej výchovy (hudobná estetika, psychológia, pedagogika, didaktika), vidíme jednu z hlavných záruk uplatnenia našich absolventov nielen na školách všeobecných (základných a stredných), ale aj na základných umeleckých. Viem, že tieto slová nebudú žiarir pre pedagógov umeleckých škôl, ale skutočnosť poukázala na potrebu, okrem interpretačnej zdatnosti ich absolventov, nutnosť byť aj teoreticky spoľahlivo a hlavne metodicky správne zorientovaný vo výklade hudby pri jej vyučovaní. V tomto vidíme účel našej práce, ale aj kolegiálne prepojenie na vzdelávaci obsah absolventov konzervatória. Ak by sa rozhodli študovať na Vysoké škole múzických umení, ich zameranie sa stáva umelecky obsažnejšie - je tam dôraz na umeleckú interpretáciu - ale nevyklučuje sa ani tá možnosť pedagogickej prípravy, ktorú vykonáva

subkatedra hudobnej pedagogiky v rámci katedry teórie hudby pre týchto poslucháčov. Táto variabilnosť či alternatívnosť prípravy iba poukazuje na schopnosť riešiť súčasnú situáciu vo vyučovaní hudobnej výchovy a hudobnej náuky na školách všeobecných, ale aj umeleckých.

□ Tak to je, myslím, veľmi pekný, ambiciózný študijný záber a rozmer koncepcie vašej katedry. Predpokladám, že takáto ambiciózná koncepcia sa nerodí bez problémov. Teda aké problémy prežívate...

Stále optimisticky naladená a aktívna...

- Myslím, že niet pracoviska, kde by sa nenachádzali problémy. Sme katedra, ktorá má desať interných pedagógov, čo je momentálne pre obsah jednotlivých disciplín málo a vypo-máhame si spolupracou s pedagógmi iných škôl. Napríklad už tretí rok pôsobí na našej katedre na čiastočný úväzok prof. Hrušovský z Bratislavskej VŠMU. Vyučuje rozbor skladieb. Táto spolupráca je pre nás veľmi vzácna. Nemôžem hovoriť o problémoch v medziľudských vzťahoch, lebo tieto našťastie medzi sebou nepeštujeme. Tiež nie o priestorových, pretože máme skutočne nový a pekný areál školy, kde máme dostatok pracovných aj učebných. Skôr nám robí problémy nedostatok financií, ktoré nás obmedzujú na každom kroku: či pri služobných cestách na konferencie a festivaly doma a tiež aj do zahraničia, nehovoriac o nemožnosti voľného výberu pre materiálne vybavenie katedry audio-video technikou či hudobnou literatúrou. Občas sa niečo podari, ale veľmi poskromne. A niekedy nám problémy vytvárajú ľahostajné postoje na vyšších miestach. Napríklad od roku 1987 spolupracuje naša katedra so Základnou školou na Kuzmányho ulici v Banskej Bystrici, kde pod vedením našej didaktičky Dr. Evy Langsteinovej, CSc., sa uskutočňuje projekt hudobnej výchovy s rozšíreným počtom hodín. Celý projekt je po-

Cikera, máme základnú školu s rozšíreným vyučovaním hudobnej výchovy, máme gymnázium so zameraním na estetickú výchovu - existuje už druhý rok - máme Konzervatórium Jána Levoslava Bellu a nakoniec aj dve katedry hudobnej výchovy na Univerzite Mateja Bela. Teda kontakt s hudbou a umením od 1. triedy základnej školy až po skončenie vysokej, vytvára dobré zázemie pre vnímanie hudby. Pravda, niektoré sú pracovne ešte v začiatkoch, ale verím, že čas existenciu týchto vzdelávacích inštitúcií overí pozitívne. Ďalej máme profesio-

Azda neprišiel ešte vhodný čas. Priestory domu kultúry sú bohaté využívané solventnými podnikateľmi, prenájmajú sa na rôznu obchodnú, výstavnú a reklamnú činnosť, menej však na podujatia kultúry.

□ Naznačila si pekný vzťah mesta, na príklad ku konzervatóriu a dokonca to vidíme aj sami počas operných dní. Ako možno charakterizovať vzťah mesta k hudobnej kultúre?

- Táto všeobecne kladená otázka môže vyznieť ako formálne pozitívna, no dovoľ mi povedať, že v Banskej Bystrici mestský úrad má skutočne dobrý vzťah ku kultúre a zvlášť k hudobnej. Mestský úrad pomohol pri vydávaní CD nahrávky Musica urbis, ktorá obsahuje skladby bystrických autorov Jána Egryho Ofertórium a Graduale in C Antona Júliusa Hiraya, ale tiež aj prezentáciu banskobystrického zboru v Rossiniho Stabat Mater. Prípravuje sa druhé CD s nahrávkou menej známej komornej tvorby Jána Levoslava Bellu, ktorá odznela v rámci jeho jubilejnej konferencie v minulom roku v našom meste. Vytvorením Symfonického orchestra mesta sa dávajú podmienky k realizácii duchovnej hudby - historických diel, ktoré sa zachovali v našich archívoch a doteraz nedostali miesto na verejnosti. Počítame s projektom veľkých instrumentálnych a oratóriálnych diel, ktoré v tomto prípade môžeme realizovať z vlastných interpretačných zdrojov, aspoň dva razy do roka; na veľkonočné a vianočné sviatky. Som presvedčená, že vedenie mesta s novými poslancami nájde pre tento zámer maximálne porozumenie. Oddelenie kultúry na mestskom úrade pravidelne prejednávajú žiadosti o príspevky na záujmovú činnosť, alebo na predložené hudobné či iné kultúrne projekty, ktoré spolu s komisiou pre vzdelávanie a kultúru a so schválením mestskej rady podporujú. Tak poskytli aj opernému festivalu BBOD sumu 300 tisíc Sk. Verím, že tieto možnosti po komunálnych voľbách nezaniknú.

□ Ak si v duchu sumarizujem všetky aktivity, ktoré na poli hudobného umenia v priebehu posledných rokov dostali svoj adekvátny *raison d'être*, nie je neopodstatnená posledná otázka práve pre teba, ako všestranne sa podieľajúcej osobnosti na rozvoji kultúry mesta - čo potrebuje Banská Bystrica, aby sa stala centrom hudobnej kultúry svojho regiónu?

- Mesto potrebuje hlavne ľudí, nadšencov, ktorí majú jasnú predstavu čo tvorí kvalitnú hudobnú kultúru a ktorí vedia ako ju vytvoriť, pestovať a realizovať. Ako som predtým uviedla, inštitúcií je tu dosť, publika by tiež bolo dosť, ale toto všetko potrebuje účinnú reklamu, bohatšie informácie a účinné oznamy. V súčasnosti nevidím potrebu zakladať nové hudobné inštitúcie, ani vytvárať nové podujatia. Bolo by žiaduce, aby tie čo sú, sa stali plnohodnotnými, atraktívnymi, jedinečnými svojou atmosférou, nabitými tvorivými nápadmi a vzácnymi umeleckými osobnosťami, aby každé hudobné podujatie malo svoju atmosféru, ktorá prítomného poslucháča povznáša, odpútava od všedných dní a posúva jeho kultúrny obzor vyššie. Lahko sa to hovorí, ale som presvedčená, že v našom meste máme schopných ľudí, ktorí to dokážu, len ich treba nájsť a podnietiť. Nakoniec spomínané inštitúcie sú toho zárukou, lebo svojou existenciou obohacujú hudobný život mesta. Tým sú vlastne vytvorené všetky predpoklady BB ako hudobného centra, kde nielen otázka umeleckej práce, ale aj hudobného umeleckého vzdelávania má dôvod byť na žiadanej úrovni.

Prípravil: MARIÁN JURÍK

Snímky pre SPEKTRUM M. JURÍK
Všetky materiály SPEKTRA financované fondom Pro Slovakia